

Monikulttuurinen kulttuuritoiminta Pohjanmaan maakunnassa

**Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto**

Teksti: © Seija Punnonen/Pohjanmaan liitto

Kansikuva: © Melinda Lyttbacka & Christine Bonn/Pohjanmaan liitto

Monikulttuurinen kulttuuritoiminta Pohjanmaan maakunnassa

ISBN 978-951-592-137-6

ISSN 2342-1061

Pohjanmaan liiton julkaisuja n:o 1

Ymmärtääksemme toisiamme:
”Tiedät, mistä minä tullen
miksi olen sellainen aina kuin olen
miksi syön tätä ruokaa
mitä lauluja laulan.”

- *Francis Oyeyiola* -

1. Johdanto	6
1.1 Selvityksen lähtökohta, aihe ja tavoite	6
1.2 Selvityksen menetelmät	6
1.3 Maahanmuuttajien määrä	7
1.4 Ajalla 1.10.2013–30.6.2014 vireillä olleita maahanmuuttajiin liittyviä hankkeita	8
1.5 Maahanmuuttajiin liittyvät järjestöt	10
2. Pohjanmaan maakunnan monikulttuurinen kulttuuritoiminta	11
2.1 Taiteen ja kulttuurin alat	11
2.2 Toteutunut monikulttuurinen toiminta	12
2.3 Maahanmuuttajille suunnattuja tiedotuspalveluita Pohjanmaan maakunnassa	19
2.4 Kaksi eri tapaa integroida ja onnistuneita käytäntöjä	20
3. Toiveet ja tarpeet monikulttuurisen toiminnan järjestämisestä kunnissa	21
3.1 Rahoitus ja hankkeet	21
3.2 Yhteistyö	21
3.3 Tiedottaminen ja koulutus	22
3.4 Käytännön ehdotuksia	23
4. Kuntien monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamisen esteitä	24
4.1 Ennakkoluulot ja asenteet	24
4.2 Niukat taloudelliset resurssit	25
4.3 Saavutettavuus	25
4.4 Tilat	26
4.5 Yhteistyön puute	26
5. Kulttuuri kotouttamisessa	27
5.1 Maahanmuuttajien osallistuminen kulttuuritapahtumiin	27
5.2 Työpaikat.	27
5.3 Maahanmuuttajat yhteiskunnassa.	28
6. Yhteenveto	29
Haastatellut henkilöt	30
Kirjallisuutta	31

Liitteet, kuvio- ja taulukkoluettelo

Liite 1. Sähköisen kyselyn kysymykset s. 32

Liite 2. Monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajia koskevia kulttuuripoliittisia linjauksia, s.33

Kuvio– ja taulukkoluettelo

Taulukko 1: Pohjanmaan kuntien asukasmäärä ja kielisuhteet 31.12.2013, s. 6

Taulukko 2: Maahanmuuttajille suunnatut taiteen ja kulttuurin alat kunnittain Pohjanmaan maakunnassa, s. 7

Kuvio 1: Ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisten osuus Pohjanmaan väestöstä 31.12.2013, s. 9

1. Johdanto

1.1 Selvityksen lähtökohta, aihe ja tavoite

Suomi on muuttunut suhteellisen lyhyessä ajassa väestöllisesti homogeenisestä maasta monikulttuuriseksi valtioksi. Pelkästään 2000-luvulla maahanmuuttajien määrä on lähes kaksinkertaistunut. Tällä hetkellä ulkomaista syntyperää olevien ihmisten määrä maassamme on vajaa 5 %. Maahanmuuttajia tarvitaan Suomessa tulevaisuudessa vielä enemmän ongelmallisen huoltosuhteen vuoksi.¹ Huoltosuhte kertoo työvoiman ulkopuolella olevien määrän suhteessa työssäkäyvien määrään. Maahanmuutto on keskittynyt Etelä-Suomeen, mutta Uudenmaan jälkeen Pohjanmaan maakunta on Suomen toiseksi maahanmuuttajavaltaisin alue.

Maahanmuuttajien työllistymisestä, opiskelusta ja asumisesta tiedetään, mutta kuinka on kulttuurin laita? Sitäkin tarvitaan onnistuneessa kotoutumisessa. Lakisääteisten kotouttamistoimenpiteiden jälkeen maahanmuuttajat siirtyvät käyttämään kuntien ja järjestöjen tarjoamia kulttuuripalveluja. Pohjanmaalla ei ole tehty kattavaa selvitystä maahanmuuttajille suunnatuista kulttuuripalveluista.

Tämän selvityksen tarkoituksena on saada kokonaiskäsitys monikulttuuristen kulttuuripalvelujen nykytilasta Pohjanmaan maakunnassa. Selvityksessä kartoitetaan, millaista kulttuuritoimintaa kunnat ja järjestöt tarjoavat maahanmuuttajille, selvitetään maahanmuuttaja- ja pakolaisasioista vastaavien toimijoiden näkemyksiä kulttuurin käyttämisestä kotouttamistoimenpiteissä ja tarkastellaan kolmannen sektorin edellytyksiä tuottaa kulttuuripalveluja. Selvitystyö on rahoitettu maakunnan kehittämisrahalla ja kuntarahoituksella.

Selvitystyö on tehty ajalla 1.10.2013–30.6.2014. Työtä on ohjannut ohjausryhmä, jonka jäseniä ovat Pia Hägglund (puheenjohtaja), Tarja Hautamäki, Tiina Puharinen-Finne ja Anna Seppänen. Kokouksia on pidetty viisi kertaa.

Kielitoimiston sanakirjan mukaan maahanmuuttaja on ”henkilö, joka muuttaa maahan”.² Sanastokeskus TSK:n TEPA-termipankki käyttää maahanmuuttajasta hieman laajempaa luonnehdintaa ”muuttaja, joka muuttaa ulkomailta maahan asettuen sinne pysyvästi asumaan”.³ Myös termejä ulkomalainen, siirtolainen, vieraskielinen, maahanmuuttajataustainen, ulkomaalaistaustainen käytetään.⁴ Maahanmuuttaja voidaan määritellä myös kansalaisuuden, kielen ja syntymävaltion perusteella. Maahanmuutto on Suomessa sen verran uusi asia, että eri hallinnonalojen kesken ei vielä ole vakiinnutettu maahanmuuttajan määritelmää.⁵

Monikulttuurisuus tarkoittaa yhteiskunnan etnistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.⁶

Maahanmuuttajiin kuuluvat työperäiset maahanmuuttajat, pakolaiset, turvapaikanhakijat,⁷ opiskelijat, perheen kautta tulevat ja suomalaisen kanssa avioituvat.

1.2 Selvityksen menetelmät

Aineistoa kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella sekä haastatteleamalla kulttuurisessa maahanmuuttajatyössä toimivia. Aineiston hankkimisen kohderyhmänä ovat olleet kuntien kulttuurivastaavat, kulttuurilaitosten edustajat, hankkeissa työskentelevät ja kolmannen sektorin toimijat. Sähköinen kyselylomake lähetettiin 67 eri toimijalle. Vastauksia kertyi 39 kappaletta, eli 58,2 % toimijoista vastasi kyselyyn.

¹ Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiasta, s. 5, 11.

² Kielitoimiston sanakirja 2. osa L-R, s. 148.

³ <http://www.tsk.fi/tepa/netmot.exe?uI=figr&height=165>.

⁴ www.stat.fi/artikkelit (tilastokeskus).

⁵ Ramboll Management Consulting, Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013, s. 6.

⁶ Pasi Saukkonen, Monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka Pohjois-Euroopassa.

⁷ Turvapaikanhakijasta käytetään myös käsitettä ”kansainvälistä suojelua hakeva”, Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (17.6.2011/746) 3 §.

Haastateltavat valittiin sen mukaan, tapahtuiko vastaajien organisaatioissa maahanmuuttajille suunnattua kulttuuritoimintaa ja olivatko vastaajat antaneet luvan haastatteluun. Muutamia haastateltiin sähköpostitse. Haastatteluissa menttiin syvemmälle kyselyn vastauksissa nousseisiin aiheisiin, asetettiin lisäkysymyksiä sekä pohdittiin laajemmalti monikulttuurisia kulttuurikysymyksiä. Raportin lähteet on luetavuuden ja vastaajien anonymitteetin vuoksi mainittu raportin lopussa olevassa lähdeluettelossa.

1.3 Maahanmuuttajien määrä

Pohjanmaan maakunta koostuu 15 kunnasta, jotka jakautuvat neljään seutukuntaan:

Kyrönmaan seutukunta: Isokyrö ja Laihia

Pietarsaaren seutukunta: Kruunupyö, Luoto, Pedersöre, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy

Suupohjan rannikkoseutu: Kaskinen, Kristiinankaupunki ja Närpiö

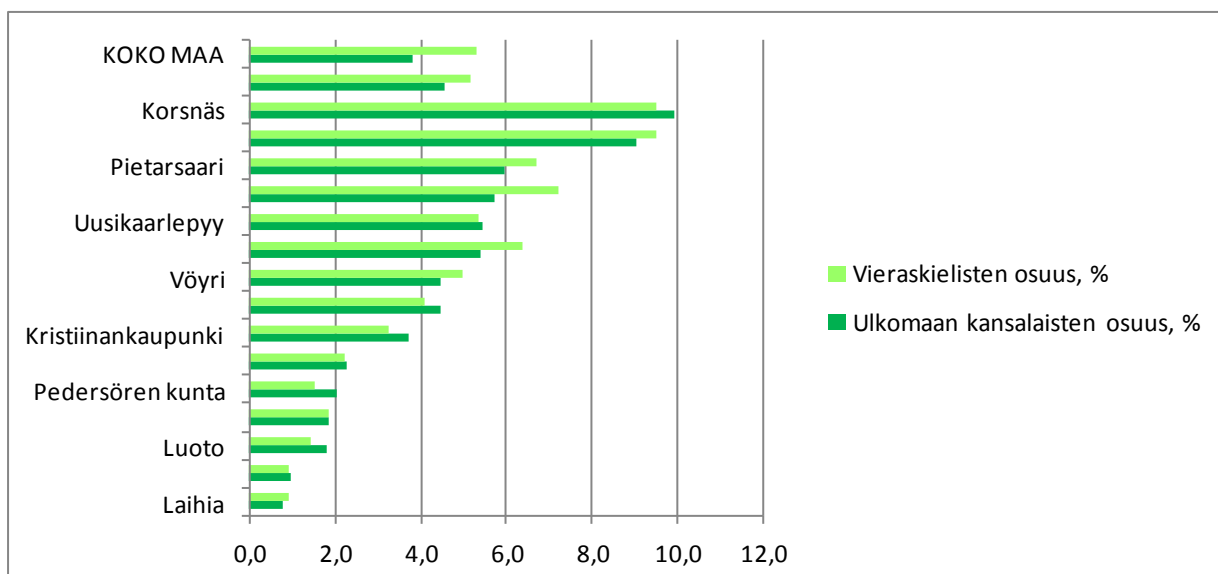
Vaasan seutukunta: Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Vaasa ja Vöyri

Asukkaita Pohjanmaalla on noin 180 000. Väestöstä ruotsinkielisiä on 50,0 %, suomenkielisiä 44,8 % ja muiden kielten edustajia 5,2 %. Maakunnan keskus on 66 000 asukkaan Vaasa.

Taulukko 1. Pohjanmaan kuntien asukasmäärä ja kielisuhteet, tilanne 31.12.2013 (lähde: Tilastokeskus).

Kunta - kommun	Yhteensä	Suomi		Ruotsi		Muut
	Totalt	Finska	%	Svenska	%	Övriga
Isokyrö-Storkyro	4 854	4 776	98,4	33	0,7	45
Kaskinen-Kaskö	1 350	879	65,1	385	28,5	86
Korsnäs	2 218	73	3,3	1 934	87,2	211
Kristiinankaupunki-Kristinestad	7 001	2 897	41,4	3 878	55,4	226
Kruunupyö-Kronoby	6 682	1 142	17,1	5 391	80,7	149
Laihia-Laihela	8 007	7 840	97,9	93	1,2	74
Luoto-Larsmo	5 065	309	6,1	4 683	92,5	73
Maalahti-Malax	5 580	549	9,8	4 802	86,1	229
Mustasaari-Korsholm	19 153	5 587	29,2	13 209	69,0	357
Närpiö-Närpes	9 335	530	5,7	7 915	84,8	890
Pedersöre	10 970	969	8,8	9 835	89,7	166
Pietarsaari-Jakobstad	19 633	7 346	37,4	10 965	55,8	1 322
Uusikaarlepyy-Nykarleby	7 524	551	7,3	6 569	87,3	404
Vaasa-Vasa	66 321	46 475	70,1	15 053	22,7	4 793
Vöyri-Vörå	6 691	832	12,4	5 525	82,6	334
POHJANMAA-ÖSTERBOTTEN	180 384	80 755	44,8	90 270	50,0	9 359
Koko maa-hela landet	5 451 270	4 869 362	89,3	290 910	5,3	290 998
Seutukunnat - Ekonomiska regioner						
Kyrönmaa - Kyroland	12 861	12 616	98,1	126	1,0	119
Vaasan seutu - Vasaregionen	99 963	53 516	53,5	40 523	40,5	5 924
Sydösterbotten - Suupohjan rannikkos.	17 686	4 306	24,3	12 178	68,9	1 202
Jakobstadsregionen - Pietarsaaren s.	49 874	10 317	20,7	37 443	75,1	2 114

Kuvio 1. Ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisten osuus Pohjanmaan väestöstä, tilanne 31.12.2013
(lähde: Tilastokeskus).

1.4 Ajalla 1.10.2013–30.6.2014 vireillä olleita maahanmuuttajiin liittyviä hankkeita

- ★ *Ethno Media* -hankkeen (1.1.2014–31.12.2014) aiheena on media ja kulttuuri. Maahanmuuttajat tekevät omia filmejään You Tubeen ja paikallistelevisioon. Hankkeen omistaja on Kvarnen Kruunupyyssä. Rahoitus: Leader.
- ★ *Welcome Office* -hanke (2012–2014) antaa neuvoja maahanmuuttajille yhteiskuntaa, työelämää, rekrytointia, maahanmuuttoa, viranomaispalveluja ja yhteiskuntaa koskevissa kysymyksissä. Welcome Officella on kolme alueellista toimipistettä: päätoimipiste on Vaasassa ja sivutoimipisteet sijaitsevat Närpiössä ja Pietarsaarella. Kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajat. Rahoitus: EAKR, ESR, kunnat.
- ★ Suomen pakolaisavun *Järjestöhautomo* kouluttaa ja tukee maahanmuuttajayhdistyksiä, jotta ne oppisivat suomalaisen yhteiskunnan toimintamekanismeja ja auttaisivat omalta osaltaan jäseniään kotoutumisessa. Pohjanmaalla Järjestöhautomo aloitti toimintansa keväällä 2011. Rahoitus: Raha-automaattiyhdistys, Pohjanmaan liitto, KulturÖsterbotten, Vaasan kaupunki.
- ★ *Kotouttaminen koulutuksen avulla* -projektissa (15.8.2013–31.12.2014) Kristiinankaupungissa autetaan peruskoulun päättäneitä nuoria hankkimaan tietoja ja valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä. Projektin kuuluu myös kulttuuria, kuten kirjallisuutta, draamaa, kuvataidetta ja musiikkia. Rahoitus: Opetushallitus.
- ★ *Osallisena Suomessa* (22.3.2011–30.6.2013) on valtakunnallinen kotouttamishanke, jonka tavoitteena on kehittää kotoutumiskoulutuksen kokonaisuus hallinnosta luokahuoneissa tapahtuvaan opetukseen. Pohjanmaan maakunnasta on mukana Vaasan kaupungin hallinnoima hanke sekä ruotsinkielinen Delaktig i Finland K5 Närpiössä, Maalahdessa, Kristiinankaupungissa, Korsnäsissä ja Kaskisilla. Rahoitus: Sisäasiainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen kulttuurirahasto, Svenska kulturfonden, Suomen kuntaliitto, kunnat.

- ★ Pietarsaareissa on meneillään *Innovativ integration* -hanke (1.7.2012–30.6.2014), jossa nuoria kotoutetaan kulttuurin avulla. Nuorten kanssa suunnitellaan yhteistyössä muun muassa tapahtumia, taidenäyttelyjä ja bändi-iltoja. Rahoitus: Sisäministeriön kotouttamisrahasto, Svenska kulturfonden, Pietarsaaren kaupunki.
- ★ Hanke *Kulttuuria keskustassa* – kansainvälinen kulttuurikeskus vähemmistöille Pietarsaareen (21.10.2013–20.10.2014) valmistelee monikulttuurista kulttuurikeskusta Pietarsaareen. Rahoitus: kunta, Svenska kulturfonden, Eugène, Elisabeth och Birgit Nygréns stiftelse.
- ★ Vaasan monialainen viranomaistyöryhmä teetätti toimintavuoden 2013 aikana kartoituksen *Alle 29-vuotiaiden maahanmuuttajataustaisten nuorten palveluiden osakartoitus Vaasassa*. Siinä selvitettiin koulutusjärjestelmää, työllistymis- ja harrastusmahdollisuuksia sekä asumispolitiikkaa. Rahoitus: Vaasan kaupunki.
- ★ Projektin *Nycklar till ny kultur* (1.1.2014–31.12.2014) tavoitteena on löytää kylistä ihmisiä mukaan kulttuurien väliseen yhteistyöhön. Hankkeen omistajana on Mustasaaren aikuisopisto. Rahoitus: Aktion Österbotten ja Svenska kulturfonden.
- ★ Mustasaareissa toimii Mustasaaren aikuisopiston koordinoima *Cultural Diversity* -projekti (2013–2014), jossa maahanmuuttajia koetetaan saada osallistumaan aikuisopiston kursseille oppilaina ja opettajina. Näin kulttuurinen monimuotoisuus lisääntyisi. Projekti on avoin kaikille maahanmuuttajille. Rahoitus: Opetushallitus
- ★ Vaasassa toimivan hankkeen *SOLID VOICE – Maahanmuuttajan ääni kuulluksi* (1.1.2012–30.6.2013) tavoitteena on etsiä kansalaisraadien avulla mahdollisuuksia edistää maahanmuuttajien osallisuutta. Hankkeen tavoitteena on, että maahanmuuttajat pääsevät vaikuttamaan omaa hyvinvointia koskeviin asioihin, kuten kotoutumisen ja integraation kannalta keskeisten hyvinvointipalveluiden kehittämiseen. Rahoitus: Kotouttamisrahasto, Vaasan yliopisto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- ★ Vaasassa toimivan *SOLID YOUTH* (1.1.2012–30.6.2013) -hankkeen tavoitteena on edistää haavoittuvassa asemassa olevien turvapaikanhakija- ja pakolaisnuorten ja nuorten aikuisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia heitä itseään koskevissa asioissa. Osallistavien menetelmien kerättyä tietoa hyödynnetään nuorten kotoutumista edistävien ja syrjäytymistä ehkäisevien seudullisten palvelukokonaisuuksien kehittämiseksi. Rahoitus: ERF, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Vaasan kaupunki.
- ★ Maahanmuuttajasta kuntalaiseksi (2012–2013) on Pohjanmaalla toimiva yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on edistää maahanmuuttajien työllisyyttä ja osallisuutta. Hanke kokoaa alueelliset toimijaverkostot, tiivistää yhteistyötä ja tukee vaikuttavien työmenetelmien käyttöön ottamista. Rahoitus: ESR, kunnat.

1.5 Maahanmuuttajiin liittyvät järjestöt

Pohjanmaalla on maahanmuuttajajärjestöjä suurimmassa osassa kuntia. Alla olevaan luetteloon on koottu Pohjanmaan maahanmuuttajayhdistyksiä ja ystävyysseuroja. Yhdistyskenttä on hyvin muuttuvainen, joten luettelo ei välttämättä ole kaikenkattava.

Maahanmuuttajayhdistysten lähteenä on käytetty Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriä, joka on nähtävillä osoitteessa: <http://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html>.

Ystävyysseurojen lähteenä on käytetty Ystävyysseurojen liiton sivuja, www.saunalahti.fi/ysl/.

Yhdistykset

- ★ ACRPGLA ry, Association Cultures des Ressortisant des Pays de Grands Lacs Africains
- ★ Albanska föreningen Moder Teresa rf
- ★ Association Cherétienne Ami-Jesus A.C.A.J. ry
- ★ Erityishuoltojärjestöjen liitto Ehjä ry
- ★ Kansainvälinen kulttuuriseura Mira ry
- ★ Flyktingvännerna rf
- ★ Finlandia-Iberoamerica ry
- ★ Irakin Babylon yhdistys ry
- ★ Jafari ry
- ★ Janaale yhdistys ry
- ★ Kpanlogo Yede ry
- ★ MAIJA - Multicultural Association in Jakobstad
- ★ The Multicultural Association of Korsholm
- ★ Sudanilaisten sosiaali- ja kulttuuriyhdistys Vaasassa ry
- ★ Syd-Österbottens mångkulturella förening INTERCULT rf
- ★ Vaasan alueen islamilainen yhdyskunta ry
- ★ Vaasan kehitysmaaseura - U-lands-föreningen i Vasa ry
- ★ Vaasan Läänin Kurdien Kulttuuriyhdistys ry
- ★ Vaasan sudanilaisten yhdistys ry
- ★ Vasa Somali Community Culture and Education Center
- ★ Venäjän kielen ja kulttuurin yhdistys Majak ry

Ystävyysseurat

- ★ The English Club of Jakobstad/Pietarsaari rf
- ★ Cercle franco-finlandais de Vaasa ry
- ★ Pietarsaaren Kreikan ystävät ry
- ★ Pohjola-Norden ry
- ★ Società Dante Alighieri Comitato di Vaasa ry
- ★ Suomi-Latvia Yhdistys ry
- ★ Suomi-Saksa-seura Vaasa
- ★ Suomi-Unkariseurauksen Vaasan-Kauhajoien osasto
- ★ Vaasa-Pärnu-seura
- ★ Vaasan Suomi-Amerikka yhdistys
- ★ Vaasanseudun Suomi-Australiayhdistys ry.

2. Pohjanmaan maakunnan monikulttuurinen kulttuuritoiminta

Pohjanmaan maakunnan monikulttuurinen kulttuuritarjonta vaihtelee kunnittain sängen paljon. On kuntia, joissa on vain kymmeniä maahanmuuttajia ja monikulttuurista kulttuuritoimintaa ei käytännössä ollenkaan. Kunnissa, joissa maahanmuuttajien määrä liikkuu sadoissa tai tuhansissa, on jo vakiintuneita toiminnan muotoja.

Seuraavassa esitellään kuntien monikulttuurisen kulttuuritoiminnan taiteen ja kulttuurin alat, kuntien monikulttuurisia palveluita sekä kuntien yhteistyökumppaneita. Tiedonkeruussa on pyritty kattavuuteen, mutta alla olevasta kartoituksesta saattaa silti puuttua tietoja.

2.1 Taiteen ja kulttuurin alat

Maahanmuuttajille suunnattujen taiteenalojen valikoima Pohjanmaan kunnissa on lähes aivan yhtä laaja kuin valtaväestönkin kulttuurissa. Alla olevassa taulukossa on huomioitu sekä pelkästään maahanmuuttajille suunnatut taiteen ja kulttuurin alat että kaikille avoin toiminta, johon maahanmuuttajat osallistuvat.

Taulukko 2. Maahanmuuttajille suunnatut taiteen ja kulttuurin alat kunnittain Pohjanmaan maakunnassa.

k u n t a	t a i t e e n j a k u l t t u u r i n a l a t									
	draama	elo-kuva	kuva-taide	käden-taidot	kulttuuri-perintö	musiikki	ruoka-kulttuuri	sana-taide	tanssi	valo-kuvaus
Isokyrö										
Kaskinen										
Korsnäs						x	x	x	x	
Kristiinankaupunki	x	x	x	x	x	x	x		x	x
Kruunupyö	x		x	x			x	x	x	
Laihia										
Luoto										
Maalahti										
Mustasaari			x	x	x	x	x		x	
Närpiö	x		x	x		x	x	x	x	x
Pedersöre							x			
Pietarsaari			x	x	x	x	x		x	
Uusikaarlepyy			x							
Vaasa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vöyri	x		x	x		x	x	x	x	

2.2 Toteutunut monikulttuurinen toiminta

Isokyrö

Isossakyrössä ei järjestä erikseen monikulttuurista kulttuuritoimintaa. Kunnassa asuu 47 ulkomaan kansalaista.

Kaskinen

Kaskisissa ulkomaan kansalaisia on 73 henkeä. Tarve on ollut niin vähäistä, ettei monikulttuurista kulttuuritoimintaa erikseen ole järjestetty.

Korsnäs

Korsnäsissä ulkomaan kansalaisia asuu 220 henkeä ja heidän prosentuaalinen osuutensa kuntalaisista (9,5 %) pitää Närpiön kanssa johtopaikkaa Pohjanmaalla. Noin neljännes maahanmuuttajista on pakolaisia, loput ovat työperäisiä. Kunnan kulttuuritoimi ei organisoisi maahanmuuttajille säännöllistä kulttuuritoimintaa, mutta on pyrkinyt silloin tällöin järjestämään monikulttuurisia tilaisuuksia.

Korsnäsin kunnan *Korsnäs kulturmatta – rum för kulturen* valittiin vuonna 2012 yhdeksi toimintakokeiluksi kuntien kulttuuritoiminnan Kuulto-kokeiluun, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja Jyväskylän yliopiston kulttuuripolitiikan yksikön toteuttama hanke. Kuulto-rahoituksella kunta järjesti mm. monikulttuuriset illamat, joiden ohjelmassa oli maiden esittelyä sekä etnobuffetti. Ryhmät Bosniasta, Vietnamista, Burmasta ja Valko-Venäjältä vastasivat ohjelmasta ja tarjoilusta. Ilta-iltamissa onnistuttiin saattamaan kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat yhteen; paikallisia osallistui runsaasti juhlaan. Ilta oli onnistunut ja etenkin valkovenäläisten bändi oli menestys. Tämä projekti oli hyvä esimerkki useiden eri tahojen yhteistyöstä: Arbiksella pidettiin etnisen ruoanlaiton kurssi ennen iltamia. Kunnan yhteistyökumppaneita iltamien käytännön toteutuksessa olivat 4H ja Moikipään martat.

Kirjastossa on järjestetty bosnialainen kirjailijavierailu. Ruotsissa asuva kirjailija kiersi puhumas- sa kouluissa ja illalla oli yleisölle avoin tilaisuus.

Burmalaiset ovat aktiivisia kulttuuritapahtumien järjestäjiä ja Moikipään koululla he pitivät hyväntekeväisyysillallisen. Tapahtumaan osallistui paljon ihmisiä, sekä maahanmuuttajia että paikallisia. Burmalainen karenni-vähemmistö järjestää vuosittaisen juhlan, Karennipäivät.

Yleisesti ottaen paikalliset suhtautuvat positiivisesti maahanmuuttajiin. Kylissä maahanmuuttajat otetaan mukaan toimintaan, erityisesti Moikipäessä ja Taklaxissa. Vapaa-ajan lautakunnan varapuheenjohtaja on taustaltaan bosnialainen.

Kristiinankaupunki

Kristiinankaupungissa toimii vastaanottokeskus ja täten maahanmuuttajat ovat pääasiassa turvapaikanhakijoita. Ulkomaan kansalaisia on 259. Kristiinankaupungin monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamisesta vastaavat pääasiassa kaupungin nuoriso- ja vapaa-aikatoimisto, yhdistykset, eri hankkeet ja yksityiset henkilöt. Toimintaa tuotetaan suhteellisen paljon projektirahoituksen turvin. Kulttuuritarjonta on monipuolista – maahanmuuttajille on tarjolla mm. tanssikursseja, luentoja, retkiä, aikamatkoja ja elokuvia. Kristiinankaupungissa ei ole rekisteröityjä maahanmuuttajayhdistyksiä.

Kristiinankaupungissa on meneillään lakisääteisen kotoutumiskoulutuksen jälkeinen koulutusprojekti *Kotouttaminen koulutuksen avulla*, jossa syvennetään kotoutumiskoulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja. Kurssiohjelmaan kuuluu kielten opiskelua, ruoanlaittoa, käsitöitä ja askartelua, sanataidetta ja erilaisiin tilaisuuksiin osallistumista.

Taidetoimikunnan myöntämällä projektirahalla saatiin syksyllä 2012 toteutettua aikuisten valokuvaustyöpaja. Osanottajat kuvasivat kameroilla asioita, joista heille tuli oma kotimaansa mieleen. Kuvista vedostettiin isot versiot ja kuvaajat saivat kertoa, millaisia assosiaatioita kuvista heille tuli. Kuvista tehty

näyttely oli esillä kirjastossa. Projekti koettiin hyvin terapeuttiseksi ja voimaannuttavaksi.

Kristiinankaupungissa on pidetty juhannusjuhla kaksi kertaa ja sama toistui taas vuonna 2014 Kiilin kotiseutumuseolla. Pääjärjestäjänä toimii nuoriso- ja vapaa-aikatoimisto ja yhteistyökumppanina ovat tai ovat olleet Punainen Risti, Kiilin kotiseutuyhdistys, Kristiinankaupungin vastaanottokeskus ja yksityishenkilöitä. Juhlien järjestämiseen on saatu avustusta Taiteen edistämiskeskukselta. Juhlijoita on ollut yli 200 henkeä, joista lähes puolet maahanmuuttajia. Ohjelma on koostunut juhannussalon koristelemisesta, grillauksesta, ruoasta ja kansantansseista juhannussalon ympäri.

Monikulttuurinen Ystävänpäivän juhla toteutetaan kerran vuodessa helmikuuisena lauantaina lounasaikaan Kauppahuone Cornerissa. Juhla on järjestetty kolme kertaa, joten voitaneen puhua jo traditiosta. Juhlassa on eri ohjelmaa, näyttelyitä ja mahdollisuus maistaa eri maiden ruokia. Paikalliset osallistuvat tapahtumaan mielellään.

Persialainen uusivuosi järjestetään kulttuuritalo Duxissa. Kunta auttaa mm. ilmoitusten tekemisessä ja paikan vuokraamisessa. Juhlan ohjelmassa kerrotaan persialaisen uuden vuoden viettämistavasta, syödään ja tanssitaan. Kantasuomalaisetkin osallistuvat juhlaan kernaasti.

Marttoihin kuuluvan Dustanech-yhdistyksen (dustanech = ystävällinen tervehdys farsin kielellä) tarkoituksena on integroida maahanmuuttajia tutustuttamalla heitä suomalaiseen elämäntapaan. Toiminta on keskittynyt lähinnä turvapaikanhakijoihin. Yhdistyksen kokoontumiset tapahtuvat jäsenten kotona ja mukana on ollut naisia Nigeriasta, Ghanasta, Iranista, Afganistanista, Turkista, Kosovosta ja Albaniasta. Vastavuoroisesti yhdistyksen jäseniä on kutsuttu vierasmaalaisten koteihin. Tapaamisissa keskustellaan, kudotaan ja virkataan sekä laitetaan eri maiden ruokia, mutta kantavana teemana yhdistyksen toiminnassa on ystävyys. Se onkin tuottanut hedelmää naisten solmittua toiminnan myötä ystävyyssuhteita myös keskenään.

Paikalliset ovat kiitelleet maahanmuuttajien tuloa paikkakunnalle ja kertoneet, miten mukavaa on, kun paikkakunnalla tapahtuu jotain uutta.

Kruunupyö

Kruunupyöyn 153 ulkomaan kansalaista ovat työperäisiä ja pakolaisia. Yleisesti ottaen kulttuuritoimintaa ei ole suunnattu pelkästään maahanmuuttajille, vaan heidät koetetaan integroida mukaan paikallisiin yhdistyksiin ja harrastuksiin. Maahanmuuttajat harrastavat kansalaisopistossa mm. teatteria, kuvataidetta, kutomista, stailaamista ja käsityökahvilassa käyntiä. Maahanmuuttajalapsia osallistuu kansalaisopiston kuvataidekouluun. Kunnan koulujen kerhoissa lapset leipovat, askartelevat ja huovuttavat.

Kruunupyöyn kansanopisto Kvarnen järjestää kielikursseja maahanmuuttajille ja on aktiivinen maahanmuuttajille sopivien kurssien järjestämisessä. Kielen opiskelemisen ohella pidettiin vuonna 2013 juhlia, kuten Lucia-juhlat ja pikkujoulut. Kielikurssilaiset osallistuivat Pietarsaaren monikulttuuriseen itsenäisyysjuhlaan. Kvarnenissa harjoitettiin myös sanataidetta; maahanmuuttajat kirjoittivat tarinat itsestään ja ne julkaistiin verkossa.

Maahanmuuttajia on sen verran vähän Kruunupyöyssä, että omien yhdistysten perustaminen on koettu verratainkin hankalaksi. Pietarsaareissa on perustettu monikulttuurinen yhdistys, jossa myös kruunupyöyläiset voivat olla mukana. Kruunupyöyn pakolaisia on osallistunut Pietarsaareissa sijaitsevan musiikkikahvila After Eightin monikulttuuriseen iltaan. Yleensä ensimmäisellä kerralla yksin lähtemisen kynnys eri aktiviteetteihin on aika korkea, joten kunnan pakolaisohjaaja menee mukaan. Jotta maahanmuuttajia saa houkuteltua mukaan eri tapahtumiin, on markkinoinnin oltava hyvin aktiivista: ”Ensiksi puhutaan, sitten annetaan paperi ja taas puhutaan.”

Kunnan pakolaisohjaaja on kehittänyt pakolaisille informaation perille menemistä helpottavia tapoja. Kansalaisopiston esitteestä tehdään selkokielineen lyhennelmä ja jokaisen kurssin kohdalla on selventävä kuva. Välttämättä sana kuppikakku ei sano paljon heikon kielitaidon omaavalle, mutta kuva tekstin vieressä selventää hetkessä, mistä on kysymys.

Lisäksi on mm. suunniteltu paperilappu, jossa on kellon kuva ja siihen piirretään viisarit osoittamaan tapahtuman tai aktiviteetin alkamisaikaa. Viereen kirjoitetaan päivämäärä ja tapahtuma. Jokaisen pakolaisen kotona on seinäkalenteri, josta voi katsoa, milloin joku tapahtuma on. Edellä mainittu voi

tuntua suomalaisesta itsestäänselvyydeltä, mutta esimerkiksi Burmassa on 13 kuukauden kalenteri, ja jotkut pakolaiset eivät ole tottuneet numeroina ilmoitettuihin kellonaikoihin.

Laihia

Laihian kunta ei järjestä erikseen monikulttuurista kulttuuritoimintaa. Kunnassa asuu ulkomaan kansalaisia 61 henkeä.

Luoto

Luodon 90 ulkomaan kansalaista osallistuu kunnan normaaliin kulttuuritoimintaan, eikä kunta järjestä erikseen monikulttuurista kulttuuritoimintaa.

Maalahti

Maalahdessa on 250 ulkomaan kansalaista, jotka ovat työperäisiä, pakolaisia ja avioliiton kautta tulleita. Maalahden kunta ei järjestä erityisesti maahanmuuttajille suunnattua kulttuuritoimintaa.

Mustasaari

Mustasaarella maahanmuuttajat ovat lähinnä työperäisiä ja avioliiton kautta tulleita. Kunnassa on 351 ulkomaan kansalaista.

Mustasaaren kunnan kulttuuritoimi ei järjestä erikseen monikulttuurista kulttuuritoimintaa, vaan maahanmuuttajatyö tapahtuu paljon Mustasaaren aikuisopiston projektien kautta. Aikuisopistossa on myönteinen suhtautuminen maahanmuuttajiin ja heitä on saatu hyvin sekä opettajiksi että oppilaiksi. Heikkoa kielitaitoa ei ole koettu aikuisopistossa esteeksi. Paikalliset kurssilaiset auttavat mielellään muunmaalaisia kurssitovereitaan kielen oppimisessa ja ymmärtämisessä.

Kolmikielisessä projektissa *Monikulttuurisuus – Kulturell mångfald – Cultural Diversity* pyritään tavoittamaan mustasaarelaiset maahanmuuttajat ja kehittämään heille suunnattua kurssitoimintaa. Heidät koetetaan saada osallistumaan aikuisopiston kursseille tai toimimaan opettajina. Mustasaarella on pidetty englanninkielisiä tai jopa kolmikielisiä kursseja, ja lisäksi kurssilaisia on koitettu houkutella suomen ja ruotsin kursseille. Kevään kurssiohjelmassa on tuotu esille matalan kynnyksen osallistumista. Kolmikielisistä kursseista mainittakoon *Jokapäiväinen leipämme*, *Kuppikakut* ja *Juustokakut*.

Projektin *Nycklar till ny kultur* tavoitteena on löytää kylien aktiivisia ihmisiä mukaan kulttuurien väliseen yhteistyöhön. Hankkeessa järjestetään Nice to meet you -kesätapahtuma ja tavoitteena on myös Facebook-sivuston avaaminen sekä eri kulttuuritapahtumien ja retkien järjestäminen.

Mustasaaren on perustettu uusi rekisteröimätön yhdistys, *The Multicultural Association of Korsholm*. Yhdistyksen pyrkimyksenä on saattaa Mustasaarella asuvat eri kulttuureita edustavat ja vieraista kulttuureista kiinnostuneet ihmiset yhteen.

Museo- ja kulttuurikeskus Stundars järjestää maahanmuuttajille räätälöityjä kierroksia ja muuta museo-ohjelmaa. Joskus vierailijoille on pidetty vanhanajan muoti-show. Heille kerrotaan entisajan vaatuksesta ja muutama heistä saa toimia malleina pukien päälleen vaikka piian asun.

Närpiö

Närpiössä ulkomaan kansalaisia on 844 ja Korsnäsin ohella ulkomaan kansalaisten suhteellinen osuus väestöstä on Pohjanmaan korkein, 9,5 %. Närpiön yrityksillä on ollut suuri tarve saada työntekijöitä kasvihuoneisiin ja teollisuuden tarpeisiin. Koska kotimaasta ei enää löytynyt työvoimaa, alettiin rekrytoida henkilökuntaa ulkomailta. Tällä hetkellä paikkakunnalla on 35 eri kansallisuutta. Maahanmuuttajat viihtyvät maaseutumaisessa ympäristössä hyvin ja monet heistä jäävät asumaan paikkakunnalle. Närpiössä onnistunutta kotouttamistyötä kutsutaan Närpiön malliksi.

Närpiön kaupungin periaate on, että kaikki maahanmuuttajat integroidaan mukaan tavalliseen kulttuuritoimintaan. Kaupunki ei täten järjestä toimintaa varsinaisesti maahanmuuttajille. Paikalliset ovat tottuneita maahanmuuttajiin ja pyytävät muista maista tulleita työtovereitaan mukaan eri tapahtumiin.

Maahanmuuttajat osallistuvat kaupungin kulttuurielämään ollen mukana esimerkiksi yhdistystoiminnassa ja teatteriprojekteissa. Lapsia ja nuoria osallistuu koulusoittokunnan ja paraatityttöjen toimintaan. Musiikkiopisto Legato järjestää musiikkiterapiaa, liikettä ja laulua päiväkotilapsille, jolloin myös maahanmuuttajien lapset pääsevät niistä osallisiksi.

Närpiössä toimii monikulttuurinen yhdistys Intercult, johon kuuluu eri etnisiä ryhmiä sekä paikallisia närpiöläisiä. Yhdistykset järjestävät erilaisia tilaisuuksia, kuten joulujuhlia, kesäjuhlia ja vierailuja eri paikkoihin. Närpiössä toimii bosnialainen ja vietnamilainen yhdistys.

Närpesnejdens fredsförening on aktiivinen toimija alueella. Yhdistys on usean vuoden ajan järjestänyt monikulttuurisia juhlia ja YK:n päivän tilaisuuden. Lisäksi yhdistys hankkii erikielisiä kirjoja kirjastoon, järjestää espanjalaisia ja thaimaalaisia iltoja sekä erilaisia teemailtoja esim. kirjastossa.

Fotoklubben Fokus toimitti juhlaulkaisun 60-vuotisen toimintansa kunniaksi. Julkaisussa oli mukana maahanmuuttajan ottamia kuvia.

Pedersöre

Pedersöressä maahanmuuttajat asuvat ympäri kuntaa ja heitä on 222. Kunnassa ei ole erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kulttuuritapahtumia, vaan monikulttuurisuus on lähinnä lisäelementtinä paikallisissa tapahtumissa. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat osallistuisivat kaikille avoimeen toimintaan. Eri tilaisuuksiin lähtemisen kynnystä madaltavat ystäväperheet. Kaikki kuntaan muuttavat saavat tervetuliaispaketin, jossa on myös kulttuuriesitteitä. Kirjastoon tulee vietnamilainen lehti. Vieraskielisiä kirjoja tilataan kaukolainoina.

Suurin kulttuuritapahtuma on kulttuuritoimiston joka toinen vuosi järjestämä Vintergatan. Siinä esitellään kulttuuripitoisen ohjelman lisäksi Pedersören yhdistystoimintaa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. kansalaisopisto ja Centria-ammattikorkeakoulun kansainvälinen linja.

Maahanmuuttajia on kansalaisopistolla ruoanlaitto- ja kielikurssien opettajina. Pedersöressä on vietnamilainen kulttuuriyhdistys, joka järjestää vuosittain oman uudenvuoden juhlaansa.

Pietarsaari

Pietarsaarella on maahanmuuttajia 1173. Kulttuuritoimisto järjestää yksittäisiä monikulttuurisia tapahtumia. Kulttuuritoimiston ohjenuorana on, että yleinen kulttuuritoiminta on avoinna kaikille – luonnollisesti myös maahanmuuttajille. Pietarsaarella toimii Welcome Office, joka tiedottaa maahanmuuttajille myös kulttuuritapahtumista.

Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto ja ruotsinkielinen työväenopisto Arbis järjestävät erilaisia kursseja, joille osallistuu paljon maahanmuuttajia. Työväenopiston monikulttuurisessa lauluryhmässä lauletaan eri kansallisuuksien lauluja pääpainon ollessa suomen- ja ruotsinkielisissä lauluissa. Yhteiskuntatietouden tunnilla käsitellään suomalaista kulttuuria ja historiaa.

Oppilaitokset organisoivat maahanmuuttajille tapahtumia. Esimerkiksi Centria-ammattikorkeakoulun järjestämissä tapahtumissa voi olla ruokatapahtumia, musiikkia, monikulttuurisia muotinäytöksiä ja vappuna Runebergin patsaan lakitusta.

Musiikkikahvila After Eight järjestää runsaasti monikulttuurista toimintaa, kuten musiikkia, kuvataidetta, erityyppisiä työpajoja ja seminaareja. Parhaillaan on menossa kaksivuotinen Innovativ integration -hanke, joka päättyy vuoden 2014 lopussa. Burmalaiset, afganistanilaiset, brasilialaiset ja suomalaiset paju-uoret sekä ruotsinkieliset opiskelijat valmistelivat muotinäytöksen kierrätystavaroista ja kirpputorivaatteista. Muotinäytöksen teemana olivat eri maiden vaatteet. Maahanmuuttajien keksimiä erilaisia ideoita pyritään toteuttamaan.

Rasisminvastaisella viikolla 21.3.2014 After Eightissä järjestettiin nepalilainen kulttuuri-ilta

Glimpses of Nepal, jonka ohjelmassa oli muoti-show, tanssia ja taidenäyttely. Rap/hip hop -työpajassa tehtiin rap-kappaleita. Kahvilassa pidetään myös kahvilailtoja kulttuuriohjelmalla.

Kaupungin kulttuuritoimi, musiikkikahvila After Eight, eri oppilaitokset, Welcome Office ja sosi-aali- ja terveysala järjestivät 5.12.2013 Monikulttuurisen itsenäisyysjuhlan uudessa Schauman-salissa. Juhlissa kerrottiin Suomesta ja eri kansallisuuksien ryhmät vastasivat ohjelmasta. Juhla oli hyvin onnistunut ja toiveissa on, että juhla saa jatkoa myös tulevana vuosina.

Kaupunkifestivaali Jaakon Päivien yhteydessä järjestettiin muutamana vuonna monikulttuurista tapahtumaa museon pihassa.

Hankkeen *Kulttuuria keskustassa – kansainvälinen kulttuurikeskus vähemmistöille Pietarsaaren* avulla valmistellaan monikulttuurista kulttuurikeskusta, jossa vähemmistöt ovat keskiössä. Hankkeen tarkoituksena on hyödyntää olemassa olevia kulttuuriyhteisöjä ja luoda foorumi, jossa suunnitellaan, luodaan ja tuodaan esille eri kulttuurimuotoja. Eri kulttuurien kohtaaminen antaa uusia vaikutteita, edistää luovuutta sekä keskinäistä suvaitsevaisuutta ja ymmärrystä.

Vietnamilaisilla, kurdeilla ja somaleilla on omia kulttuuriinsa liittyviä juhlapäiviä, joita he viettävät keskenään.

Pietarsaaren on perustettu monikulttuurinen yhdistys MAIJA (Multicultural Association in Jakobstad). MAIJAn tavoitteena on lisätä tuntemusta alueen kulttuureista sekä välittää tietoa ja edistää monikulttuurisuutta vaihtamalla kokemuksia ja ajatuksia. Yhdistykseen ovat tervetulleita niin kantaväestöön kuuluvat kuin maahanmuuttajatkin.

Pietarsaarella ruokakulttuuri on aina vahvasti osana juhlissa ja tapahtumissa.

Uusikaarlepyy

Uudessakaarlepyyssä maahanmuuttajia on 409. Kaikki kulttuuritoiminta on avointa kaikille, eikä maahanmuuttajille järjestetä erikseen kulttuuriohjelmaa. Esimerkiksi lasten taidekoulun ryhmiin osallistuu eri maiden lapsia.

Vaasa

Vaasan väestöstä ulkomaan kansalaisia on 3800. Kaupungissa asuu opiskelijoita, työperäisiä maahanmuuttajia, turvapaikanhakijoita ja avioliiton kautta tulleita.

Vaasan kaupungin kulttuurikeskuksella ei ole järjestelmällisiä monikulttuurisia palveluita, vaan toiminta on pysynyt satunnaisena. Joitakin yksittäisiä tapahtumia on järjestetty. Taiteiden yössä 2013 oli torilla oma teltta monikulttuuriselle musiikille ja tanssille.

Vaasan kaupungin nuoris-osasto pyrkii välittämään tietoa eri maiden kulttuureista. Se järjestää erilaisia kohdennettuja ja integroitua harrastekerhoja, joissa tavoitteena on tuoda yhteen maahanmuuttajanuoret ja kantasuomalaiset nuoret. Maahanmuuttajanuorille kohdennetut kerhot ovat vertaistukea tarjoavaa toimintaa. Integroidusti järjestettyjä kerhoja – joihin osallistuu sekä maahanmuuttajia että kantasuomalaisia – ovat esim. palloilukerho ja tanssikerhot sekä nuorisotalo Kultsan monikulttuurinen musiikkikerho. Kerhossa annetaan ohjausta rap- ja poplaulussa ja musiikkikerhon nuoret esiintyvät Vaasan kaupungin eri tapahtumissa. Tanssikerhossa harjoitellaan afrikkalaista tanssia hip hop -yhdistelmällä kongolaisen vetäjän johdolla. Tanssijoita on 15–17. Lisäksi on hip hop -kerho. Vuonna 2013 Vöyrinkaupungin ja Variskan kouluilla järjestettiin oppipolkukerhoja, joissa mm. valokuvattiin ja tanssittiin.

Nuoris-osasto organisoii nuorisokahvila Walkersissa myös erilaisia teematapahtumia, kuten tyttöjen päivän ja lapsen oikeuksien päivän. Pääsääntöisesti kaikki toiminta on suunnattu kaikille. Nuoris-osasto on lisäksi julkaissut monikulttuurisen Speissi-lehden. Tarkoituksena on levittää tietoa monikulttuurisuuden monimuotoisuudesta.

Vaasan kaupungin perhekeskuksen koordinoima Helmi on naisille tarkoitettu monikulttuurinen kohtaamispaikka, jossa on avointa, matalan kynnyksen toimintaa. Toiminnassa on paljon eri yhteistyökumppaneita kolmannelta sektorilta ja pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä. Tärkeää on yhdessä

oleminen, kuunteleminen, jutteleminen, vertaistuen saaminen. Huonommin kieltä osaaville tulkataan puhetta. Helmissä kokoontuu maanantaista perjantaihin 10–15 eri kansallisuutta ja aina joku osallistujista osaa tarpeeksi hyvin suomea tulkatakseni niille, joiden kielitaito on vielä heikko. Helmissä harrastetaan musiikkia, tanssia, kädentaitoja, sanataidetta ja ruokakulttuuria. Tanssiminen aloitettiin afrikkalaisella tanssilla ja sen jälkeen on kokeiltu eri tansseja ympäri maailmaa. Välillä asiakkaat ovat halunneet olla vetäjinä. Musiikin saralla on äiti-lapsimuskareita ja musiikkiterapiaa. Lorujen avulla opitaan uusia sanoja. Perhekeskus etsii tarvittaessa aktiviteetteihin sopivia yhteistyökumppaneita.

Welcome Office on neuvontakeskus, joka antaa neuvoja maahanmuutosta, viranomaispalveluista, rekrytoinnista ja yhteiskuntaan liittyvistä asioista. Welcome Office tiedottaa myös eri kulttuuritapahtumista.

Vaasassa on ulkomaalaistoimisto, joka antaa ohjausta ja neuvontaa kansainvälistä suojelua saaville henkilöille kolmen tai neljän vuoden ajan. Asiakkaille tiedotetaan kulttuuritapahtumista ja heitä ohjataan tarvittaessa niihin. Ulkomaalaistoimiston alaisuudessa toimii Kotomaja, jossa järjestetään kotoutuskoulutusta työvoiman ulkopuolella oleville ulkomaalaistoimiston asiakkaille. Koulutukseen kuuluu yhteiskuntaan ja kulttuuriin perehdytystä, suomen kielen opiskelua sekä arjen taitoja. Lisäksi Kotomajassa järjestetään erilaisia ryhmätoimintoja miehille, naisille ja nuorille.

Vaasan kaupunginkirjastolla on monenlaista monikulttuurista toimintaa ja maahanmuuttajaryhmiä käy kirjastossa säännöllisesti. Heille pidetään erilaisia kirjastokierroksia: esitellään taloa, eri osastoa ja kirjaston palveluja. Kirjastossa on paljon vieraskielistä materiaalia – kielikurssien lisäksi kaunokirjallisuutta löytyy yli 30 kielellä. Viime vuosina on ollut erilaisia maahanmuuttajille suunnattuja projekteja, kuten Verkko haltuun ja Kuvakulmia kirjastoon. Varsinkin lapsille suunnattuun tarjontaan maahanmuuttajat tulevat koululuokkien mukana, mutta he osallistuvat myös vapaa-ajalla, kuten Kesäkivätoimintaan ja työpajoihin.

Kuntsin modernin taiteen museossa ei järjestetä erikseen maahanmuuttajille suunnattua toimintaa, mutta useita ryhmiä, joissa on maahanmuuttajia, käy säännöllisesti. Muun muassa Vaasan aikuiskoulutuskollegion alaisuudessa toimiva maahanmuuttajien nuorisoluokka on tavannut ottaa museon vierailukohteeseen. Kuntsin modernin taiteen museossa on käynnistymässä uusi saavutettavuusprojekti, jossa tullaan huomioimaan yhtenä kohderyhmänä myös maahanmuuttajat.

Pohjanmaan museossa käy säännöllisin väliajoin maahanmuuttajaryhmiä ja esimerkiksi Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen opiskelijat vierailevat useamman kerran vuodessa. Maahanmuuttajaryhmät tutustuvat Vaasan historiaan ja Merenkurkun luontokeskus Terranovaan. Suositut opastukset pidetään selkokielellä maahanmuuttajien kielitaito huomioon ottaen. Aikaisemmasta toiminnasta mainittakoon Pohjanmaan museon Wildlife Vaasa -festivaalin tekemät elokuvatyöpajat yhteistyössä Koto Vaasa -projektin kanssa. Kaikkiaan projektissa syntyi 4 elokuvaa, joiden tekijöinä oli pakolais- ja opiskelijanuoria. Elokuvisa pohdittiin mm. Vaasan historiaa ja maahanmuuttajien käsityksiä Suomesta.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla Vaasa-opistolla ja Vasa Arbiksella on laaja tarjonta eri kursseja, jotka ovat suunnattuja myös maahanmuuttajille. Osallistujat ovat työssäkäyviä, opiskelijoita, avioliiton kautta maahan tulleita ja kotiäitejä.

Vaasa-opisto järjestää kaikille avoimia kursseja ja yleisötilaisuuksia. Maahanmuuttajia osallistuu opiston opetukseen, kuten ATK-, ruoanvalmistus- ja ompelukursseille. Kontakteja on pyritty luomaan maahanmuuttajayhdistyksiin sekä räätälöimään kursseja ja tilaisuuksia heidän tarpeisiinsa, tosin yhteyden saaminen ryhmiin on ollut aika vaikeaa. Ulkomaalaistaustaisia on käytetty tuntiopettajina, ja aluksi he toimivat kielenopettajina. Kun opettajankaan kielitaito ei ole täydellinen, on maahanmuuttajilla matlamppi kynns osallistua.

Arbiksella kaikki kurssit ovat avoimena myös maahanmuuttajille ja lähes jokaisella kurssilla onkin yksittäisiä maahanmuuttajia. Maahanmuuttajat osallistuvat pääasiassa suomen ja ruotsin kielen kursseille. Joskus kielitaidon puute voi olla este oppimiselle, mutta käsityöt, musiikki ja tanssi ovat sellaisia aineita, ettei kielitaidolla ole suurta merkitystä.

Vaasa-opisto ja Arbis tekevät yhteistyötä. Kurssiyhteistyön lisäksi on Miratalolla järjestetty kolme kertaa Taste the world -tilaisuus, jossa tutustutaan toisiin kulttuureihin ruoan kautta. Kaikki saavat tuo-

da oman maansa ruokia nyyttikestien tapaan. Tapahtumaan liittyy myös ohjelmaa, kuten musiikkia, tanssiesityksiä ja leikkejä.

Mikäli opiskelijan kielitaito on heikompi, voidaan kurssilla käyttää ”kurssikaveria”, joka auttaa oppitunneilla. Punainen risti, Arbis ja Vaasa-opisto ovat yhteistyössä kouluttaneet vapaaehtoisia kurssikavereita, mutta tieto mahdollisuudesta kurssikaveriin ei ole oikein saavuttanut maahanmuuttajia.

Vuonna 2013 Vaasassa perustettiin kaupungin alaisuudessa toimiva epävirallinen työryhmä, jossa on maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä kaupungin toimijoita. Ryhmä kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa. Tapaamisissa käsitellään, mitä palveluita on tulossa ja miten yhteistyötä voisi parantaa. Lisäksi tapaamisissa kartoitetaan maahanmuuttajien tarpeita ja pohditaan, voiko esiin nousseille kysymyksille löytää ratkaisuja esimerkiksi palveluja kehittämällä.

Vaasan kaupungissa toimii maahanmuuttajaneuvosto, jonka tehtävänä on mm. tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja maahanmuuttajia koskevissa asioissa, edistää viranomaisten ja maahanmuuttajien välistä yhteistyötä sekä järjestää toimialaansa kuuluvaa tiedotusta ja neuvontaa. Monialainen maahanmuuttajatyöryhmä valmistelee maahanmuuttajaneuvostolle menevät asiat sekä vastaa kotouttamisesta ja sen kehittämisestä.

Kaksikielinen yhteistyöpiiri Resurssirengas koordinoi Vaasan seudun maahanmuuttajatoimijoiden yhteistyötä. Resurssirengas maahanmuuttajat ja maahanmuuttajien kanssa työskentelevät pohtivat maahanmuuttajatyöhön liittyviä asioita. Resurssirengas myös levittää tietoa maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvistä asioista ja tapahtumista alueellaan. Rengasta koordinoi Vaasan yliopiston Levón-instituutti.

Monikulttuurisia kulttuuripalveluja tuottavia kolmannen sektorin toimijoita Vaasassa

Kansainvälinen kulttuuriseura Mira ry järjestää erilaisia etnisiä kulttuuritilaisuuksia, musiikki-, laulu- ja tanssiesityksiä, estraditaidetta ja teatteria. Kulttuuriseuralla hallinnoimalla Miratalolla toimii 14 maahanmuuttajien perustamaa monikulttuurista yhdistystä. Jäsenistössä on 36 eri kansallisuusryhmää. Etniset yhdistykset pitävät kansallisia juhlatilaisuuksia ja vastaavia vuositilaisuuksia. Muutama yhdistys kokoontuu säännöllisesti kerran kuukaudessa, suurin osa varaa ajan.

UN Women pitää yllä Vaasassa Helmin tiloissa kaikille maahanmuuttajille avointa Luetaan yhdessä -toimintaa, jossa vapaaehtoiset opettavat suomea maahanmuuttajanaيسille kolme kertaa viikossa kaksi tuntia kerrallaan. Myös miesten ryhmä ja opiskelijoiden sekaryhmä ovat toiminnassa. Lastenhoito on aina järjestetty, jotta kotona olevat naiset pystyvät osallistumaan lukemiseen. Paikalla on useampi opettaja, jolloin osallistujat jaetaan pienryhmiin. Opettajat ovat eläkkeellä olevia naisia tai sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita.

Luetaan yhdessä -verkosto on käynnistänyt koulutetuille maahanmuuttajanaيسille suunnattua Auroras-toimintaa, jossa naiset saavat tietoa suomalaisesta työelämästä ja heillä on mahdollisuus parantaa kielitaitoaan. Vastaavasti suomalaiset naiset saavat tutustua erimaalaisiin naisiin ja heidän kulttuuritaustoihinsa.

Suomen Punaisen Ristin Vaasan suomalainen osasto on perustanut Naisten ryhmän, joka kokoontuu joka toinen keskiviikko ja ohjelmaa on monenlaista, mm. askartelua. Ryhmässä on sekä maahanmuuttajia että kantasuomalaisia naisia ja ikähaarukka on noin 30–70. Tavoitteena on suomen kielen oppiminen ja kontaktit kantasuomalaisiin. Läksykerhoa ollaan aloittamassa muutamassa Vaasan koulussa.

SPR:n Vaasan suomalaisella osastolla oli palkattuna kahdeksi vuodeksi eteläsudanilainen osastolähettiläs, joka kiersi kouluja kertoen omaa tarinaansa ja maahantulon syitä. Suosituin hänen esitelmistään oli *Minun tarinani pakolaisena*. Lähettilään vierailut olivat hyvin suosittuja ja häntä pyydetään edelleen esiintymään.

Vaasan Setlementtiyhdistyksen toiminnan yksi tavoite on tukea maahanmuuttajien kotoutumista ja kannustaa kantasuomalaisia elämään monikulttuurisessa Suomessa. Setlementtiyhdistyksen Arkipajalla ulkomaalaistaustaiset naiset opettelevat arjen taitoja ja suomalaista kulttuuria. Yhdistyksen tiloissa kokoontuu muun muassa sudanilaisten miesten ryhmä ja somalikoulu.

Kaksi esimerkkiä Vaasassa toimivista maahanmuuttajayhdistyksistä

Afrikkalaisen kulttuurin yhdistys Kpanlogo Yede järjestää rumputyöpajoja aikuisille ja lapsille, tanssia ja laulua kaiken ikäisille sekä kerhoa seka-avioliittojen lapsille. Myös hyväntekeväisyysohjelma kuuluu Kpanlogo Yeden tarjontaan. Kesällä 2014 yhdistys järjesti kansainvälisen monikulttuurisen tapahtuman Vaasan torille.

Janaale-yhdistys on perustettu Vaasassa asuville somalialaisille. Tavoitteena on tukea heitä koulussa, kasvatuksessa ja itsensä edistämiseksi järjestämällä toimintaa ja harrastuksia. Tytöille ja naisille toivotaan uima-, urheilu- ja käsityöharrastuksia. Myös tyttöjen kerholle ja naisten toiminnalle olisi tilausta. Somalialaisilla ei ole juuri yhteistä tekemistä saatikka kokoontumispaikkoja.

Vöyri

Vöyrillä maahanmuuttajat osallistuvat kunnan järjestämiin kaikille avoimiin tilaisuuksiin. Maahanmuuttajalapsset harrastavat muiden lasten tavoin ruumiinkulttuuria, kuten jalkapalloa ja yleisurheilua. Vöyrille on vähän aikaa sitten perustettu Somalialainen yhdistys.

Flyktingvännerna rf tarjoaa Capella-talossaan Oravaisissa turvapaikanhakijoille erilaisia aktiviteetteja. Maahanmuuttajien kanssa on tehty retkiä ihmisten koteihin, mökille, rannalle ja kirpputoreille Vaasaan. Eri kansallisuuksien kesken on syntynyt ystävyyssuhteita ja kulttuurit ovat sulautuneet Capellan toiminnassa hyvin yhteen.

Flyktingvännerna rf järjestää useasti kaikille avoimia juhlia. Kalenterivuoden tapahtumista juhliin ystävänäpäivää, naistenpäivää, pääsiäistä, itsenäisyyspäivää ja joulua. Vuonna 2013 pidettyjen kesäjuhlien ohjelmaan kuului tanssia, teatteria, runoja, yksinlaulua ja kuorolaulua. Noutopöydässä tarjottiin eri kulttuureiden ruokia. Ystävänäpäiväjuhliissa oli muun ohjelman lisäksi sketsejä, joissa käsiteltiin kulttuurieroja ja kielivaikkeitä. Valitettavasti paikalliset eivät ole löytäneet tietään juhlisiin.

2.3 Maahanmuuttajille suunnattuja tiedotuspalveluita Pohjanmaan maakunnassa

Welcome Office on Vaasan alueella, Pietarsaaren seutukunnassa ja osalla K5-alueella (Kaskinen, Korsnäs, Maalahti, Närpiö) toimiva neuvontakeskus, joka jakaa tietoa maahanmuutosta, työelämästä, opiskelusta ja viranomaispalveluista. Welcome Office myös tiedottaa maahanmuuttajille kulttuuritapahtumista.

Suomen pakolaisavun Järjestöhautomo palvelee Pohjanmaan kuntia maahanmuuttajien yhdistysasioissa. Järjestöhautomo valmentaa ja mentoroi maahanmuuttajajärjestöjä toimimaan suomalaisessa yhdistyskentässä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Järjestöhautomo antaa maahanmuuttajille tietoa yhdistysten perustamisesta, taloudesta, hallinnosta ja käytännön asioista. Lisäksi järjestöhautomo kouluttaa maahanmuuttajayhdistyksiä ja auttaa niitä tuottamaan tapahtumia neuvon esim. rahoituksen ja sponsorituen hakemisessa. Järjestöhautomo myös auttaa järjestöjä ja muita toimijoita verkostoitumaan sekä kehittää alueen monialaista yhteistyötä toimintarajoista riippumatta. Suomen pakolaisavun Järjestöhautomo kuuluu myös Pohjanmaan Etnisten Suhteiden neuvottelukunnan jäsenistöön ja osallistuu aktiivisesti Pohjanmaan alueen kehittämiseen monikulttuuristen ja kantaväestön järjestöjen näkökulmasta.

2.4 Kaksi eri tapaa integroida ja onnistuneita käytäntöjä

Monikulttuurisen kulttuuritoiminnan järjestämisessä Pohjanmaalla on olemassa kaksi eri linjaa: joko tuotetaan pelkästään maahanmuuttajille kohdistettuja erillisiä aktiviteetteja tai integroidaan maahanmuuttajat kaikille avoimeen kulttuuritoimintaan. Molemmille on paikkansa riippuen maahanmuuttajien erilaisista elämäntilanteista.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset – varsinkin Vaasassa, Pietarsaassa, Mustasaassa ja Kruunupyssä – ovat ottaneet vastuuta maahanmuuttajien kotouttamisesta kiitettävällä tavalla. Maahanmuuttajat on huomioitu opiskelijoina ja heitä on saatu rekrytoitua myös opettajiksi.

Kristiinankaupungin erilaiset pienet maahanmuuttajille suunnatut kulttuuriprojektit ovat hyvä esimerkki käytännön kulttuuriteoista. Aina ei tarvitse olla suurisuuntaisia hankkeita, vaan pienemminkin kohdennetuilla panostuksilla saa onnistunutta toimintaa aikaan.

Sekä Närpiössä, Korsnäsissä että Kristiinankaupungissa on onnistuttu saamaan vuoropuhelua maahanmuuttajien ja kantaväestön kesken. Närpiön maahanmuuttajien rekrytoimismalli työelämään on valtakunnallisesti ainutlaatuinen.

Kruunupyyn ja Kristiinankaupungin yksittäiset toimijat ovat kehittäneet yksinkertaisia käytännön keinoja maahanmuuttajien saamiseksi mukaan erilaisiin aktiviteetteihin. On huomattu, että ne informaatiotavat, mitkä toimivat kantasuomalaisille, eivät välttämättä sovellu maahanmuuttajille.

Pietarsaassa on After Eight onnistunut käynnistämään isompia hankkeita maahanmuuttajien integroimiseksi. Monikulttuurinen itsenäisyysjuhla on hyvä esimerkki monen eri tahon yhteistyöstä.

Vaasassa perhekeskuksen koordinoima Helmi on osoittautunut tärkeäksi kohtaamispaikaksi maahanmuuttajanaisille. Vaasan kaupungin nuoriso-osasto on pyrkinyt kehittämään erilaista toimintaa maahanmuuttajanuorille sekä järjestänyt integroitua harrastuskerhoja. Kaupungin kolmannen sektorin eri toimijat ovat kunnostautuneet monipuolisesti kotouttamistyössä. Varsinkin maahanmuuttajanaisia on huomioitu monella tavalla.

Vöyrillä Flyktingvännerna rf. tuo vaihtelua turvapaikan hakijoiden arkeen järjestämällä heille kulttuuritoimintaa ja muita aktiviteetteja.

Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARKin kulttuuriperintökasvatus suuntautuu pääasiassa kouluihin ja päiväkoteihin. Maahanmuuttajalapsen tutustuvat koululuokkansa tai päiväkotiryhmänsä mukana alueen kulttuuriperintöön mm. aikamatkoilla, joissa koetaan menneen ajan elämää.

Pohjanmaan lastenkulttuuriverkosto BARKin järjestämä aikamatka-draamaleikki vuoteen 1903 Stundarsin kulttuurikeskuksella Mustasaassa.

Kuva: © Leena Heinonen/PL

3. Toiveet ja tarpeet monikulttuurisen toiminnan järjestämisestä kunnissa

Tässä luvussa esitellään maahanmuuttajien parissa työskentelevien henkilöiden sekä maahanmuuttajien ajatuksia ja toiveita monikulttuurisen kulttuuritoiminnan järjestämisestä. Lisäksi annetaan ehdotuksia, miten maahanmuuttajien osallisuutta kulttuurielämässä voisi lisätä.

3.1 Rahoitus ja hankkeet

Läpileikkaavana teemana vastauksissa toistui rahoituksen tarve. Niukat taloudelliset resurssit vaikeuttavat tai estävät tapahtumien ja aktiviteettien järjestämistä. Kentän toimijoilla olisi usein kontakteja ja ideoita valmiina, mutta toimintaa on hankala vapaaehtoisvoimin pidemmän päälle toteuttaa.

Usein maahanmuuttajille suunnattua kulttuuritoimintaa tehdään hankkeina. Jotkut vastaajat kokivat tämän lyhytjänteisenä ja raskaana, koska kotoutumisessa ei ole kyse projektista vaan prosessista. Projektirahoituksen luonteen vuoksi on uuteen projektiin keksittävä aina jokin uusi kehitettävä idea. Tällöin vanhojen hankkeiden tulokset ja toimintamallit saattavat jäädä hyödyntämättä, ellei joku taho ota huolehtia niiden viemistä käytäntöön. Toiminnasta toivottiin pitkäjänteisempää.

Eräs vastaaja näki, että kolmannen sektorin profiilia olisi kokonaisuudessaan syytä nostaa hankemaailmassa siten, että kolmas sektori olisi päättämässä ja tekemässä hankkeiden sisältöä.

Maahanmuuttajien on hyvä ylläpitää myös oman kulttuurinsa mukaista toimintaa, sillä se vahvistaa heidän identiteettiään, joka taas auttaa pärjäämään vieraassa kulttuurissa. Tässä erityisesti maahanmuuttajajärjestöillä on tärkeä rooli. Jotkut maahanmuuttajajyhdistykset toivovat toiminnallista ja taloudellista tukea. Yhdistysten saattaa kontaktien puutteen vuoksi olla vaikeampaa esimerkiksi löytää kohtuuhintaisia tiloja kokoontumiseen.

3.2 Yhteistyö

Monissa – sekä maahanmuuttajien että suomalaisten tahojen – vastauksissa tuli esiin toive vuoropuhelusta ja säännöllisistä yhteisistä kulttuuritapahtumista. Kunnissa olisi halua saattaa kuntalaiset yhteen ja järjestää kohtaamispaikkoja kantasuomalaisille ja maahanmuuttajille. Kantasuomalaiset eivät valitettavasti osallistu kovin suurella mittakaavalla yhteisiin tilaisuuksiin, vaikka ne osaltaan edistäisivät maahanmuuttajien kotoutumista ja olisivat erinomainen keino kielen oppimiseen ja tuttavuuksien luomiseen. Kantasuomalaisillekaan ei olisi pahitteeksi tutustua muiden kulttuurien edustajiin.

Osa maahanmuuttajajyhdistyksistä ja -järjestöistä haluaisi tehdä yhteistyötä kuntien kanssa keskinäisen ymmärtämisen parantamiseksi ja kantasuomalaisten sekä maahanmuuttajien välisen henkisen kuilun pienentämiseksi. Vastavuoroisesti esim. koulutusta tarjoavilla tahoilla olisi halukkuutta saada kontaktia maahanmuuttajajyhdistyksiin, mutta on koettu, että niitä on ollut vaikea tavoittaa.

Myös pohjalaisten kulttuuritoimijoiden vastauksissa ilmeni tarvetta yhteistyön ja yhteistyöverkostojen kehittämiseksi. Nykyään ei vastaajien mukaan monikulttuurisessa kulttuuritoiminnassa juuri ole yhteistyötä kunta- ja hallintorajojen yli ja kokonaiskäsitys saattaa puuttua. Organisaatioiden kannattaisi päällekkäisyyksien välttämiseksi työskennellä keskenään ja tasaisin väliajoin käydä vuoropuhelua sekä pohtia, mitä monikulttuurisella saralla on tehty ja mitä olisi tehtävissä. Laajemman yhteistyön myötä olisi mahdollista luoda suurempia palvelukokonaisuuksia, jotka palvelisivat paremmin eri etnisiä ryhmiä.

Jotkut kunnat ja hankkeet näkivät tarvetta yhteiselle koordinoivalle taholle, joka pitäisi langat käsissään ja jolla olisi kokonaiskäsitys maahanmuuttajille suunnatusta kulttuuritarjonnasta. Kysymykseen voisi tulla jonkinlainen katto-organisaatio. Näin pystyttäisiin tekemään kohdennetummin yhteistyötä, joka olisi järjestäytyneempää.

3.3 Tiedottaminen ja koulutus

Osa vastaajista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajia olisi syytä informoida enemmän ja heille tulisi kertoa, millaista kulttuuritoimintaa kunnissa on tarjolla. Maahanmuuttajilla saattaa olla tietoaukkoja; he eivät välttämättä tiedä kovin paljon esimerkiksi paikkakunnan kulttuurilaitoksista.

Eräät vastaajat huomauttivat, että lapset integroituvat koulun ja harrastusten kautta, mutta nimenomaan aikuisille pitäisi olla enemmän kulttuuritoimintaa, koska osa maahanmuuttajista tulee Suomeen vasta vanhempina. Jotkut elävät kiinteästi omissa yhteisöissään ”katsoen lautasantennien kautta kotimaansa kanavia”, ja suomalaisen kulttuurin tuntemus jää heille varsin ulkokohtaiseksi. Tieto ei saavuta heitä tai heillä ei ole mahdollisuutta osallistua tilaisuuksiin. Kysymys on, kuinka nämä maahanmuuttajat saadaan mukaan kulttuuritoiminnan piiriin. Maahanmuuttajayhteisöillä voisi tässä olla paikansa.

Tiedottamisen kannalta on hyvä huomioida, että tiedotteet on syytä kirjoittaa selkokielellä ja laittaa mukaan kuvia. Jos termit eivät avaudu tekstin kautta, kuva voi olla avustavana elementtinä. Maahanmuuttajat eivät osaa välttämättä mennä kunnan nettisivuille hakemaan tietoa, vaan sen olisi hyvä olla myös paperimuodossa.

Informaation eteenpäin vieminen eri tahojen kesken ja yhteistyökumppaneiden ajan tasalla pitäminen on tärkeää. Tämä auttaisi myös välttämään päällekkäisyyksiä. Niissä kaupungeissa ja kunnissa, joissa Welcome Office toimii, kannattaa tiedottaminen tapahtumista ja toiminnasta ulottaa myös Welcome Officeen, joka taas edelleen pystyy informoimaan asiakkaitaan. Erään vastaajan mukaan Welcome Officeelle sopisi hyvin tiedottajan rooli.

Jotkut kuntien ja kolmannen sektorin vastaajista olivat sitä mieltä, että henkilöstölle pitäisi antaa koulutusta maahanmuuttajakulttuuriasioissa, jotta tieto ja osaaminen lisääntyisivät. Vastauksissa ilmeni, että kaikki tieto otetaan mielellään vastaan, sillä välillä on vaikea tietää, millaista toimintaa maahanmuuttajat haluavat. Yleensä kuntien kulttuuritoimet ottavat mielellään vastaan toiveita retkistä, vierailloista jne.

Kunnissa, joissa ei ole kovin paljon maahanmuuttajia, toivotaan valmiita konsepteja ja hyviä käytänteitä maahanmuuttajille suunnattuun kulttuuritoimintaan. Näin ei pyörää tarvitsisi keksiä aina uudelleen. Tarvetta olisi myös alan asiantuntijoille, jotka voisivat antaa konkreettisia ehdotuksia monikulttuuriseen kulttuurityöhön ja vetää esimerkiksi taidetyöpajoja maahanmuuttajille.

Eriäviäkin mielipiteitä pelkästään maahanmuuttajille järjestettävästä toiminnasta tuli esiin. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että pelkästään maahanmuuttajille järjestetyissä tapahtumissa integroinnin näkökulmasta ”ei ole mitään järkeä”. Toinen vastaaja kertoi, että eräässä koulutuksessa oli luennoitsija teroitannut, että maahanmuuttajat eivät halua heille itselleen suunnattuja kulttuuripalveluja, vaan ihan sitä samaa kulttuuritoimintaa kuin kaikki muutkin asiakkaat saavat.

Yleisesti ottaen on kuitenkin toivottavaa, että muista maista Suomeen muuttaneet voisivat olla aktiviteeteissa mukana ja osallisina myös oman kulttuurinsa mukaisessa toiminnassa.

3.4 Käytännön ehdotuksia

Seuraavassa esitetään vastaajien ehdotuksia monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamiseen:

- ★ Monikulttuuriset musiikki- ja tanssitapahtumat, etnofestivaalit. Tapahtumiin voi koettaa saada mukaan jonkun kuuluisamman ulkopuolisen esiintyjän houkuttelemaan yleisöä, jos resurssit riittävät.
- ★ Suomalaisten pitäisi kutsua maahanmuuttajia omiin tapahtumiinsa esim. esiintymään. Juhlissa voisi täten tapahtua molemminpuolista integroitumista.

- ★ Tapahtumissa käytetään juontokielenä usein suomea tai ruotsia; rinnalle pitäisi ottaa myös englannin kieli. Tällöin useimmat ymmärtäisivät juonnot.
- ★ Lapsiperheet pitävät teatterista ja kaikenlaisista tapahtumista, joissa voi olla yhdessä.
- ★ Ruokakulttuuri on hyvä tapa aloittaa tutustuminen muihin kulttuureihin, sillä on hyvin vähän ihmisiä, joita vatsan täyttäminen ei kiinnostaisi.
- ★ Luontoretket ovat hyvä keino tutustua Suomen luontoon.
- ★ Erilaiset työpajat ovat toivottavia, kuten mediakasvatus, musiikki, tanssi.
- ★ Olisi syytä tehdä julkaisuja, joissa olisi maahanmuuttajien omia kertomuksia esim. maahantulon syistä. Minun tarinani -näyttelyitä voisi pystyttää kirjastoihin.
- ★ Erilaiset keskustelutilaisuudet uskonnoista ja kulttuureista puolin ja toisin auttaisivat toistensa ymmärtämisessä.
- ★ Pitäisi järjestää monikulttuurinen turnee kiertämään kouluja.
- ★ Monikulttuurisia esityksiä voisi viedä esimerkiksi hoitolaitoksiin, palvelutaloihin ja vanhainkoteihin.
- ★ Monilla toimijoilla on ilmaisia kerhoja. Niistä kannattaa tiedottaa selkeästi.
- ★ Maahanmuuttajille on suotavaa olla matalan kynnyksen paikkoja, jotka ovat ilmaisia.
- ★ Elokuvan tekeminen ja julkistaminen on nuorista hauskaa ja lisää yhteisöllisyyttä.
- ★ Teatteritoimintaan voi ottaa mukaan maahanmuuttajia; jos ei näyttelemään, niin kampaajaksi, avustajiksi, tekemään lavastuksia.
- ★ Kulttuurihistoria on tärkeää: suomalaisen tradition esittäminen tuo yhtäläisyyksiä maahanmuuttajien kulttuuriin. Maahanmuuttajia pitäisi viedä museoihin, erityisesti kotiseutumuseoihin.
- ★ Tapahtumiin pystytetään tarinateltoa, jossa videolle voi kertoa jonkun tarinan omalla kielellään. Tarinaa voisi näyttää mahdollisesti muuallakin.
- ★ Maahanmuuttajatyöille pitäisi olla enemmän aktiviteetteja, joihin heidän annettaan osallistua.
- ★ Naisille voisi järjestää kauneusiltoja tai muuta yhtä konkreettista. Kevyen, mukavan opiskelun kautta on helppo oppia kieltä ja kotoutumista. Toiminnan voi aloittaa pienimuotoisena, sitten se voi alkaa elää omaa elämäänsä.

4. Kuntien monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamisen esteitä

Tässä luvussa selvitetään, millaisia esteitä on noussut esille ja miten ne vaikuttavat monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamiseen kunnissa.

4.1 Ennakkoluulot ja asenteet

Ihmisillä tuntuu olevan ennakkoluuloja toisiaan kohtaan ja eri kulttuureista tulevia ei välttämättä uskalta kohdata luontevasti. Varsinkin kolmannen sektorin ja järjestökentän vastauksissa nousivat esille suomalaisten asenteet: on pelkoa maahanmuuttajia kohtaan, rohkeus ja avoimuus puuttuvat. ”Ollaan puskissa piilossa”. Syyksi tähän epäiltiin tietämättömyyttä ja ymmärtämättömyyttä. Eräs vastaaja kuitenkin näki valoa tunnelin päässä: suomalaiset alkavat vähitellen avautua ulospäin globalisaation myötä.

Maahanmuuttajien parissa töitä tehneiden mukaan ennakkoluuloja ei ole pelkästään kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä, vaan niitä esiintyy myös maahanmuuttajaryhmien sisällä. Muutamat vastaajat ovat panneet merkille, että samasta maasta tulleilla on ollut keskinäisiä etnisiä vihamielisyyksiä ja he eivät ole suostuneet tulemaan yhtä aikaa samaan paikkaan tai tapahtumaan.

Eräs vastaaja näki suurimpana syynä konflikteihin sen, etteivät ihmiset tunne toistensa kulttuureita. Ymmärryksen puuttuessa ei myöskään osata kunnioittaa toisiaan. Suomalaisilla on joskus taipumus suhtautua epäarvostavasti omaan kulttuuriinsa. Tällöin monikulttuurisuuskin mielletään etäiseksi ja eksoottiseksi, ja kulttuurien välisestä kohtaamisesta tulee monimutkaisempaa kuin se itse asiassa onkaan.

Maahanmuuttajavastaajat kokivat, että kantasuomalaisiin on vaikea saada kontaktia ja saman ovat huomanneet myös monikulttuurisessa työssä toimivat. Varsinkin oppilaitoksissa maahanmuuttajanuoret ovat helposti omissa ryhmissään. Suomalaisten kavereiden saaminen olisi kuitenkin erittäin tärkeää kielen oppimisen ja kotoutumisen vuoksi. Eräs maahanmuuttajien opettaja totesi: ”Meidän opiskeliollamme on vahva tarve sopeutua Suomeen. He eivät niinkään halua tulla kohdatuksi monikulttuurisena ryhmänä ja ulkomaalaisina, vaan pikemminkin nuorten opiskelijoiden ryhmänä muiden opiskelijoiden joukossa.”

Toisaalta monikulttuurista kulttuuriryötä tehneet ovat huomanneet, että maahanmuuttajien aktiivointi ei aina ole helppoa. Joissakin kulttuureissa ei välttämättä ole kiinnostusta osallistua toimintaan, tai ei oikein ymmärretä, mistä eri tapahtumissa on kysymys. Myöskään vapaaehtoistoimintaan ja talkoisiin he eivät osallistu helposti – jälkimmäisessä lienee syynä talkoo-käsitteen vieraus. Muutamissa kunnissa ja kulttuurihankkeissa on huomattu, että esimerkiksi työperäiset maahanmuuttajat ovat paljon omissa oloissaan; töiden jälkeen katsotaan oman maan kanavia. Tämä on herättänyt pohdintoja, kuinka em. henkilöt saataisiin aktivoitua kulttuuritoimintaan mukaan.

Integroidun harrastustoiminnan, johon osallistuvat sekä maahanmuuttajat että kantasuomalaiset, järjestäminen nuorille on joissakin kunnissa koettu vaikeana. Toisin sanoen ponnistelut monikulttuuristen ja kantaväestön nuorten saamiseksi samojen kulttuuriharrastusten piiriin eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Urheilussa on tässä asiassa onnistuttu paremmin; yksi syy lienee jalkapallon globaali suosio.

Lasten ja nuorten kanssa töitä tekevät ovat havainneet, että joissakin tapauksissa maahanmuuttajataustaiset vanhemmat eivät tunne harrastuksen käsitettä, minkä vuoksi heidän voi olla vaikea tukea jälkikasvuun sopivan harrastuksen löytämisessä. Vanhempia täytyy koettaa innostaa mukaan ja jakaa heille tietoa, jotta saavutetaan perheiden hyväksyntä ja luottamus.

Kunnissa ja kolmannella sektorilla kulttuuriaktiiviteettien järjestäjien on välillä vaikea tietää, millainen toiminta houkuttelisi maahanmuuttajia. On myös koettu, että heidän saamisensa kulttuuritoimintaan mukaan vaatii paljon töitä. Joskus uskonnolliset syyt estävät maahanmuuttajien osallistumisen.

Maahanmuuttajavastaajat toivoivat, ettei pelättäisi maahanmuuttajia!

4.2 Niukat taloudelliset resurssit

”Este ei aina ole halu tai asenne, vaan raha.”

Lähes puolessa vastauksissa tuli ilmi, että taloudelliset syyt eli rahojen puute hankaloittavat monikulttuurisen kulttuuritoiminnan järjestämistä. Kuntien kulttuurityössä olevat totesivat, että kuntien vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi määrärahat ovat hyvin niukat. Kunnilla olisi kyllä tahtoa järjestää tilaisuuksia, mutta rahaa olisi löydettävä mm. esiintymiskuluihin, tekniikkaan, vuokraan ja mahdollisiin kuljetuksiin. Rahojen vähyyden vuoksi ei myöskään ole varaa palkata henkilöitä ja kulttuurityöntekijöiden oma aika ei riitä kaikkeen. Mikäli toimintamäärärahaa olisi enemmän, voisi kunnissa järjestää enemmän tapahtumia tai antaa kolmannelle sektorille ja maahanmuuttajayhdistyksille avustusta kulttuuritoimintaan.

Jotkut eri tahojen edustajat näkivät, että jos haluaa järjestää jotain erityistä – kuten kulttuuria maahanmuuttajille – on turvauduttava ulkopuoliseen rahoitukseen. Valitettavan usein toiminnan järjestäminen on kokonaan riippuvaista projektirahoituksesta ja sillä katetaan osittain myös perustehtävien kustannuksia. Projektityöntekijät ja yksittäiset kuntien kulttuurityöntekijät kokivat projektityössä omat ongelmansa, kuten jatkuvuuden puutteen ja byrokratian. Hankkeessa on saatettu kehittää hyviä toimintamalleja, mutta hankkeen loputtua sen tuotoksia ei pystytty välttämättä myöhemmin hyödyntämään.

Eräässä kulttuurihankkeessa törmättiin rahoittajan tiukkaan kohderyhmäajatteluun: Kaksi samasta maasta tullutta kaverusta – turvapaikan hakija ja kiintiöpakolainen – halusivat osallistua kiintiöpakolaisille suunnattuun kulttuuritoimintaan. Turvapaikanhakija ei saanut tulla mukaan erilaisen statuksensa vuoksi. Hänen oli vaikea ymmärtää syytä.

Yksi kolmannen sektorin järjestötoimija totesi, että toimintaa jossain määrin kyllä pyritään järjestämään, mutta vähäisten henkilöstöresurssien vuoksi kehittämistyötä ei juuri voi tehdä. Välillä vaikeudeksi muodostuu kuljetus. Eritoten vähän aikaa maassa olleilla maahanmuuttajilla ei ole ajokorttia eikä autoa, ja jotta heidät saadaan tulemaan eri tapahtumiin, on kuljetuksiin löydettävä varoja. Jotkut yksittäiset maahanmuuttajien parissa työtä tekevät tulisielut käyttävät jopa omia varojaan kuljetuksiin.

Toinen vastaaja oli sitä mieltä, että poliitikkojen mielestä erilaiset kotouttamistoimenpiteiden jälkeiset koulutukset ja kurssit ovat hyvä asia, mutta toiminta ei saisi maksaa mitään.

Aina ei ole kyse pelkästään tilaisuuksien tuottamisesta. Joillakin maahanmuuttajilla ei ole varaa maksaa sisäänpääsy- tai kurssimaksua.

Kolmas sektori mainitaan usein eri kuntien strategioissa yhtenä toiminnan tuottajana ja palveluiden laajentajana. Järjestöt ja yhdistykset tekevätkin maahanmuuttajien parissa kulttuurityötä paljon. Eräs järjestötoimija näki kuitenkin ongelmana sen, ettei järjestötyötä organisoisi mikään taho virallisesti. Ruohonjuuritasolla kulttuurityöntekijät saattavat pitää yhteyttä muutamiin yhdistyksiin, mutta kenenkään virkamiehen vastuuseen ei kuulu yhdistyksen perustoiminnan tukeminen tai kouluttaminen yhdistysteknisissä asioissa.

4.3 Saavutettavuus

Monilla – niin kunnilla, kolmannella sektorilla kuin yksityisillä henkilöillä – on tahtoa ja yritystä järjestää toimintaa ja tilaisuuksia maahanmuuttajille. Kaikkien alojen vastaajien mielestä joskus vaikeutena on maahanmuuttajien aktivoiminen ja osallistujien puute. Syyksi nähtiin heidän halunsa olla omissa oloissaan ja jotkut vastaajat epäilivät myös väsymystä. Myös tottumattomuus kulttuuritapahtumissa käymiseen ja erilaiset mieltymykset rajoittavat osallistumisvilkkautta. Ajoissa tuleminen aktiviteetteihin on joillekin maahanmuuttajille vaikeaa. Erään vastaajan mielestä toiminnan rutiinit, kuten aina samat ajankohdat, ovat huomattavan tärkeitä. Joissakin asioissa täytyisi oppia ajattelemaan suomalaisella tavalla, jotta pärjää yhteiskunnassamme.

Mustasaaren aikuisopistossa on todettu, että maahanmuuttajat asuvat kylissä ja ihmiset ovat hajallaan ympäri kuntaa. Varsinkin maahanmuuttajanaisia on vaikeaa tavoittaa. Koulun ja lapsien kautta saataan kuulla, että kylillä asuu muista maista tulleita naisia. Etenkin nuoret äidit jäävät helposti paitsioon – heidän on vaikea osallistua vapaa-ajan aktiviteetteihin lasten hoidon vuoksi.

Maahanmuuttajat eivät löydä kaikkiin kulttuuritapahtumiin. Tähän monessa vastauksessa syynä pidettiin informaation perille menemisen vaikeutta. Suomalaisille tutut tiedotuskanavat ovat ehkä toimimattomia ja sana ei yksinkertaisesti mene perille. Välillä tietoa tapahtumista tulee liian viime tingassa, jotta sitä ennättäisi levittää. Järjestäjät eivät myöskään tiedä tai muista kaikkia tahoja, joille pitäisi tiedottaa.

Tiedotteiden vastaanottamiseen tuo oman vaikeutensa kielitaidon puute. Kun mainonta on pelkästään suomeksi ja ruotsiksi, on huonon kielitaidon omaavan vaikea lähteä etsimään esimerkiksi nettisivuilta tietoa ja siten löytää tapahtumiin. Kantapään kautta on opittu, että joitakin maahanmuuttajaryhmiä ei saavuteta pelkästään kirjallisella viestillä. Sama asia on vielä selitettävä. Kirjallinen viesti ei joissakin kulttuureissa ole yhtä painava kuin suullinen viesti.

Toimijoiden kannattaisi varmistua siitä, että tieto on saavuttanut määränpänsä ja käyttää maahanmuuttajille suunnatussa tiedotuksessa erilaisia tiedotustapoja, kuten suullista tiedottamista ja selkokielisiä tekstejä. Myös verkostoja ja kontakteja, jotka veisivät maahanmuuttajia kulttuuritapahtumiin, on harvassa tai ne puuttuvat kokonaan.

Kaikki eri vastaajaryhmät näkivät heikon kielitaidon tai sen puuttumisen toimintaa vaikeuttavana elementtinä. Kielellisistä taidoistaan epävarmat eivät ole halunneet osallistua tilaisuuksiin. Kannustaminen kielitaidon parantamiseen on joka saralla tärkeää, koska kielen kautta tulee kulttuurinen ymmärrys.

4.4 Tilat

Muutamit kolmannen sektorin edustajat huomauttivat, että vaikka toiminnan toteuttamiseen olisi voimavaroja, esteeksi voi koitua vaikea tilakysymys. Myös jotkut yksittäiset hanketoimijat ovat törmänneet samaan ongelmaan. Kokoontumispaikkoja ei ole tai toiminnalle ei ole varaa hankkia kunnan tiloja. Epäkohdaksi nähtiin myös se, että käytössä olevien toimitilojen ahtaus ja huonous haittaavat toimintaa. Joskus vuokrat ovat liian korkeita suhteessa toimijan maksukykyyn.

Joissakin kulttuureissa naiset ja miehet eivät voi kokoontua yhtä aikaa samaan paikkaan. Eräs kolmannen sektorin edustaja kertoi naisille yhteisten kokoontumistilojen puutteen tekevän toiminnan järjestämisestä vaikeaa.

4.5 Yhteistyön puute

Jotkut vastaajat mainitsivat, että tapahtumien järjestäjillä ei aina ole tietoa toimijoista, joiden kanssa voisi tehdä yhteistyötä. Muuan hanketyöntekijä taas huomautti, että on vain tehtävä töitä ja etsittävä yhteistyökumppaneita, koska yhdessä saa enemmän aikaiseksi. Yhteistyö on suunniteltava niin, että jokainen osallistuja hyötyy mukanaolosta.

Muutamit kunnat ja hankkeet toivoivat yhteistä maakunnallista verkostoa, jossa voisi helpommin tehdä yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa.

Järjestökentän vastauksista ilmeni, että kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien järjestöjen välillä ei juuri ole yhteistyötä. Maahanmuuttajayhdistyksiä tai yksittäisiä maahanmuuttajia otetaan yllättävän vähän maahanmuuttajille suunnatun kulttuuritoiminnan valmisteluun mukaan ja välillä suunnittelu on liian virkamieslähtöistä. Maahanmuuttajia ei saisi ottaa kohteina, vaan heidän pitäisi olla toiminnan suunnittelussa mukana tasavertaisina kumppaneina. He ovat kuitenkin itse asiantuntijoita.

Yksi vastaajista kiteytti yhteistyön merkityksen: ”On aina hyvä saada vaikutteita ja ideoita ulkoapäin, ettei koko ajan tuijota vain omaa napaansa. Kaikkea ei tarvitse keksiä itse.”

5. Kulttuuri kotouttamisessa

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, kuinka kulttuuria voidaan käyttää kotouttamisessa ja yhteiskunnan ymmärtämisessä.

5.1 Maahanmuuttajien osallistuminen kulttuuritapahtumiin

Monet vastaajat näkivät kulttuuritapahtumat oivana keinona lisätä kulttuurin tuntemusta ja tutustumista suomalaisiin. Eri aktiviteetit ovat hyvä tapa keskinäiseen kanssakäymiseen ja yhdessä tekemällä opitaan ymmärtämään toisia.

Monet eri tahojen edustajista ja maahanmuuttajavastaajista olivat sitä mieltä, ettei ulkomaalais-taustaisille tarvitsisi järjestää pelkästään heille suunnattuja tapahtumia, vaan ne olisivat yhteisiä kanta-väestön kanssa. Kunnat järjestävät ilmaisia kulttuuritapahtumia, joihin on helppo osallistua.

Maahanmuuttajien kanssa työtä tehneet korostivat, että maahanmuuttajille täytyy antaa mahdollisuus osallistua. Tapahtumien suunnitteluun pitäisi aina ottaa kahdesta kolmeen maahanmuuttajaan mukaan. Kannattaa valita sellaisia henkilöitä, jotka ovat jollain tasolla johtajatyyppejä yhteisöissään. He toimivat viestinviejinä ja tietävät, miten asiat asioista kannattaa informoida heidän kulttuuriryhmässään. Maahanmuuttajien kytkeminen eri tilaisuuksien toteuttamiseen auttaa myös välttämään kulttuurisia sudenkuoppia. He arvostavat suuresti sitä, että pääsevät osallistumaan ja kokevansa siten olevansa osa yhteiskuntaa.

Aina maahanmuuttajien ottaminen mukaan suunnitteluun ei ole mahdollista. Muutamat maahanmuuttajavastaajat ja kuntien edustajat olivat sitä mieltä, että mahdollisuuksien mukaan voisi olla paikallaan kysyä maahanmuuttajilta itseltään, millaisia kulttuuritoiveita heillä on. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että maahanmuuttajat eivät ole yksi homogeeninen ryhmä, eikä kaikilla ole samoja kiinnostuksen kohteita – aivan kuten ei suomalaisillakaan. Esimerkiksi samasta maasta tulleilla ihmisillä saattaa olla hyvin erilaiset taustat, eikä heillä välttämättä ole uudessa kotimaassakaan kovin paljon yhteistä.

Maahanmuuttajatyössä toimivat ovat käytännön kautta oppineet, että tilaisuuksien mainostaminen ei onnistu aina vain paperilappuja jakamalla. On parempi etsiä ryhmän vahva jäsen, joka kehottaa muita tulemaan tilaisuuteen. Välillä sanallinen kutsu toimii paremmin, koska maahanmuuttajat eivät välttämättä ymmärrä, mitä lapussa lukee tai heidän omassa kulttuurissaan sanallisella viestinnällä on suurempi painoarvo.

Harvoin ihminen itseksensä haluaa lähteä uusiin tapahtumiin, koska kynnys mennä yksin vieraseen tilanteeseen vaillinaisella kielitaidolla voi olla hyvin korkea. Joskus maahanmuuttaja kannattaa kirjaimellisesti hakea kotoa ja ottaa mukaan kulttuuritilaisuuteen. Suomalaiset ystäväperheet ovat jo edellä mainittua harjoittaneet, mutta kuka tahansa voisi tutustua rohkeammin maahanmuuttajiin ja pyytää heitä mukaan eri aktiviteetteihin.

Useat vastaajat muistuttivat, että kulttuuritoimintaan voi osallistua kieliongelmistä huolimatta. Esimerkiksi musiikkia, kuvataidetta ja tanssia pystyy ymmärtämään ilman kielitaitoa. Lisäksi kulttuuritoimintaan osallistuminen on hyvä keino kielen oppimiseen. Itsensä ilmaiseminen kulttuurin kautta voi auttaa nostamaan itsetuntoa ja kenties avartaa katsomaan maailmaa laajemmin.

Erään vastaajan mielestä suomalaisilla on usein käsitys, että heidän pitää aina sopeutua ja olla ulkomaalaisten kulttuurien vastaanottajia, mutta suomalaisten tulisi itse jakaa rohkeasti omaa kulttuuriin maahanmuuttajille. Heillä on usein halua oppia suomalaisuudesta eri kanteilta.

5.2 Työpaikat

Kotouttamisen muoto Suomessa on usein koulutus ja siihen liittyvä työharjoittelu. Kurssi on mahdollista suunnitella niin, että siihen kuuluu myös kulttuuriin ja kulttuurielämyksiin tutustumista. Työharjoittelussa voitaisiin myös hyödyntää molemminpuolista kulttuureihin tutustumista työntekijöiden ja maahanmuuttajataustaisten työharjoittelijoiden välillä.

Vanhukset kielen opettajina: Eräessä palvelutalossa otetaan nuori maahanmuuttaja työharjoitteluun puoleksi vuodeksi kerrallaan ulkoiluttamaan vanhuksia ja auttamaan erilaisissa askareissa. Samalla työharjoittelija oppii suomenkieltä. Maahanmuuttajalla on suomenkielen oppikirja, jota vanhukset käyttävät opetusmateriaalina. Kielen opetuksen ohessa tulee käsiteltyä suomalaista kulttuuria ja kyseessä on myös toiminta vanhusten virkistämiseksi. Maahanmuuttaja kertoo vastavuoroisesti omasta kulttuuristaan kiinnostuneille vanhuksille. Toiminnasta on molemminpuolista hyötyä.

5.3 Maahanmuuttajat yhteiskunnassa

Vastauksissa korostettiin maahanmuuttajien oman identiteetin ja kulttuurin vaalimisen tärkeyttä, koska siten pystyy ymmärtämään ja ottamaan tasavertaisena vastaan uuden kotimaan kulttuuria. Toisaalta pidettiin ongelmana, että maahanmuuttajat saattavat helposti elää omissa yhteistöissään ja suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan tuntemus voi jäädä heille varsin ulkokohtaiseksi. Rakkauden perässä Suomeen muuttaneet ovat paremmassa asemassa, koska he yleensä omaksuvat suomalaista kulttuuria jokapäiväisessä elämässään.

Kulttuuri nähtiin keinona osallistua yhteiskunnan toimintaan ja saada mielekkyyttä vapaa-aikaan. Yksi hyvä tapa on mennä järjestöihin mukaan. Järjestötyössä on mahdollisuus luoda kontakteja suomalaisiin ja verkostoitua, jotka osaltaan voivat helpottaa esimerkiksi työn saantia.

Muutama vastaaja totesi, että välillä suomalaisilla on anteeksipyytelevä lähestymistapa muiden maiden ihmisiä kohtaan, mutta maahanmuuttajat täytyy vain kohdata rohkeasti omana suomalaisena itsenään ja tarvittaessa selittää, miten yhteiskunnassamme toimitaan. Erään haastateltavan tapana on mennä maahanmuuttajien kotiin ja selittää heille asioita Suomesta ja yhteiskunnasta.

Stundarsin museossa Mustasaarella on huomattu, että kommunikoidaan pystyy muullakin tavalla kuin samaa kieltä puhumalla. Museo toimii hyvänä porttina suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomen historia muistuttaa monien kehitysmaiden nykyistä tilannetta. Suomessa on aikaisemmin ruoka keitetty avoimella tulella, leivottu leipää, tehty itse työkalut ja tekstiilit.

Kuva: © Mikaela Jussila/PL

6. Yhteenveto

Tässä selvityksessä on esitelty Pohjanmaan maakunnan monikulttuurisen kulttuuritoiminnan tarjontaa, taiteen ja kulttuurin aloja, toiveita ja tarpeita sekä toteuttamisen esteitä. Lisäksi on pohdittu, miten kulttuuri vaikuttaa kotoutumiseen.

Monikulttuurisen toiminnan muodot vaihtelevat kunnittain riippuen maahanmuuttajien määrästä ja kulttuuripalveluiden tarjonnasta. Kunnissa, joissa asuu vain kymmeniä maahanmuuttajia, ei järjestetä erikseen monikulttuurista toimintaa, vaan maahanmuuttajat osallistuvat kaikille avoimiin tilaisuuksiin. Niissä kunnissa, joissa maahanmuuttajien määrä liikkuu sadoissa tai tuhansissa, räätälöidään myös pelkästään heille suunnattuja kulttuuripalveluja.

Monikulttuurisessa kulttuuritoiminnassa esiintyvät samat taiteen ja kulttuurin alat kuin valtakulttuurissakin: draama, elokuva, kuvataide, käden taidot, kulttuuriperintö, musiikki, ruokakulttuuri, sana- taide, tanssi ja valokuvaus.

Kokonaisuudessaan maahanmuuttajayhdistykset, kunnat, kolmas sektori ja eri projektit järjestävät runsaasti erilaista kulttuuritoimintaa. Maahanmuuttajille on luotu erilaisia kohtaamispaikkoja, joissa kotouttavan toiminnan lisäksi harrastetaan aktiivisesti eri kulttuurin muotoja. Monikulttuuriset juhlat tarjoavat näköaloja maahanmuuttajien kulttuuriin. Ruokakulttuuri on osoittautunut suosituksi monikulttuurisen toiminnan muodoksi, koska se koetaan helposti lähestyttäväksi. Niin ikään lukuisat työpaikat ovat löytäneet paikkansa kulttuuritarjonnassa.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat ottaneet aktiivisen roolin maahanmuuttajille suunnatun kulttuurin tuottamisessa. Kielikurssien lisäksi maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan normaaliin kurssitoimintaan. Heitä toimii myös opettajina.

Monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteutuksessa käytetään paljon projekteja. Niiden ei välttämättä tarvitse olla kovin pitkiä; jo pienemmälläkin rahasummalla saa kohdennetusti tuotettua laadukasta kulttuuria. Ylipäänsä projektitoiminnalla jatkuvuutta ei saavuteta, mikä hankaloittaa pitkäjänteistä kotouttamistyötä.

Maahanmuuttajien on oleellista ylläpitää oman kulttuurinsa mukaisia traditioita varsinkin maahanmuuttajayhdistyksissä, mutta myös tapahtumat valtaväestön ja maahanmuuttajien kesken nähtiin erittäin tärkeinä yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi. Maahanmuuttajayhdistyksiä ja yksittäisiä maahanmuuttajia pitäisi hyödyntää eri yhteistyöprojektien suunnittelussa ja toteutuksessa. He luonnollisesti tietävät itse parhaiten, mitä tarpeita ja kiinnostuksenkohteita heillä on. Joidenkin vastaajien mukaan maahanmuuttajat tulisi integroida pelkästään kaikille avoimeen kulttuuritoimintaan.

Selvityksessä on todettu, että monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamista hankaloittavat rahan puute, vähäiset henkilöresurssit, kielteiset asenteet ja informaation kulku. Olisi toivottavaa, että taloudellisia ja henkisiä voimavaroja saataisiin riittävästi myös maahanmuuttajien parissa tehtävään kulttuurityöhön. Kantasuomalaisten kielteisiä asenteita maahanmuuttajia kohtaan tulisi saada lievemmiksi.

Vastauksissa on toivottu enemmän eri tahojen välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä. Toiveissa on mm. yhteistyöverkosto, joka kokoaisi monikulttuurista kulttuuria tuottavat toimijat yhteen ja jonka kautta tiedon kulku toimisi paremmin. Eri tapahtumista tiedottamisessa olisi syytä huomioida maahanmuuttajien kielitaidon taso ja erilaiset kulttuuritaustat.

Kulttuuri on erinomainen kotouttamisen keino, koska kulttuurin avulla ihminen voi ilmaista itseään kielitaidon tasosta riippumatta. Kulttuuri luo luontevia kohtaamispaikkoja ja auttaa ihmisten keskinäisessä ymmärtämisessä. Kulttuuri on aina osa ympäristöämme ja heijastaa maailmankuvaamme; sitä ei voi erottaa kotouttamisesta.

Haastatellut henkilöt

Auronen Hanna, maahanmuuttopäällikkö, ELY-keskus
Autio Sannasirkku, rehtori, Vaasa-opisto
Björkell-Holm Ann-Maj, rehtori, Vasa Arbis
Björkman Cajsa, Welcome Office / Pietarsaari
Björndahl Marie-Louise, rehtori Jakobstads svenska arbetarinstitut
Blomqvist Markus, Kristiinankaupungin kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-ajan toimisto / projekti Kotouttaminen koulu-
tuksen avulla
Bäckström Carola, kirjastotoimenjohtaja, Korsnäsän kunta
Ehrström Emine, monikulttuurisen nuorisotyön nuoriso-ohjaaja, Vaasan kaupungin nuoriso-osasto
Eneberg Kirsti, UN Women / Luetaan yhdessä -verkosto
Enroth Johanna, projektisihteeri, Pietarsaaren kaupunki / Kulttuuria keskustassa -hanke
Forström Carina, pakolais- ja sosiaaliohjaaja, Kruunupyyn kunta
Havu-Ernie Leena, suunnittelija, Mustasaaren aikuisopisto
Hendricksson Anders, vapaa-aikasihteeri, Maalahden kunta
Holm Laura, museoamanuenssi, Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi, Uusikaarlepyy
Holm-Palonen Carola, koulutoimenjohtaja/kulttuurivastaava, Luodon kunta
Honkasalo Antero, kirjastotoimenjohtaja, Kaskisten kaupunki
Hovi Carina, museopalveluvastaava, Pohjanmaan museo
Humalainen Pirjo, kirjastotoimenjohtaja, Laihian kunta
Hänninen Kirsi, kulttuurisihteeri, Kokkolan kaupunki
Ikäheimonen Kirsi, toiminnanjohtaja, Vaasan settlementtiyhdistys ry
Ivars Lilian, maahanmuuttajakoordinaattori, K5
Kallio Kukka-Maaria, museopedagogi, Pohjanmaan museo
Karlstöm Kaisa, vapaa-ajanohjaaja, Kruunupyyn kunta
Kronqvist Ann-Britt, pakolaissosiaalityöntekijä, Pietarsaaren sosiaalikeskus
Kull Johanna, museopedagogi, Kuntsin modernin taiteen museo
Kurtti Aira, maahanmuuttajatyön johtaja, Vaasan ulkomaalaistoimisto
Leppik Ruth, projektityöntekijä, Welcome Office / Pietarsaari
Lindelöf-Sahl Harriet, nuorisosihteeri, Kristiinankaupungin kulttuuri-, nuoriso- ja vapaa-aikatoimisto
Matthäck Monica, opettaja, Borgaregatans skola, Vaasa
Missyris Ilias, projektimanageri, Pohjanmaan museo ja Terranova / Wildlife Vaasa Festival
Mäkinen Karita, perhekeskuskoordinaattori, Vaasan kaupungin perhekeskus
Niskanen Harri, toiminnanjohtaja, Kansainvälinen kulttuuriseura Mira ry
Nordlund Sari, toiminnanjohtaja, Pakolaistenystävät ry, Oravainen
Norrgård-Smeds Regina, Pakolaistenystävät ry, Oravainen
Nyqvist Leena, kulttuurisihteeri, Vaasan kaupungin kulttuurikeskus
Oyeyiola Francis, Kpanlogo Yede ry.
Patanen Nina, hankejohtaja, Suomen pakolaisapu / Järjestöhautomo
Piikkilä Terhi, pedagoginen informaatikko, Vaasan kaupunginkirjasto
Pitkäaho Marja-Leena, kulttuurisihteeri, Pietarsaaren kaupunki
Puhakka Maarit, toiminnanjohtaja, Suomen Punainen Risti, Vaasan suomalainen osasto
Ranjesh Päivi, opettaja, Vaasan aikuislukio / Nuorten maahanmuuttajien perusopetus
Rikala Catarina, Föreningen Dustanech
Rosnell Päivi, rehtori, Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto
Sand Gunilla, toiminnanjohtaja, Museo- ja kulttuurikeskus Stundars
Shire Sofia, Janaale ry.
Simidzija Aida, projektityöntekijä, Welcome Office K5 -alue
Stenmark Ulrika, kulttuuripäällikkö, Pedersöre kommun
Sundqvist Lisen, projektikoordinaattori, Musikcafé After Eight r.f.
Victorzon Olle, kulttuurisihteeri, Mustasaaren kunta
Wiklund Alf, fritidssekreterare, Vörå kommun
Winberg Petra, projektityöntekijä, Welcome Office Vaasa
Vuorensivu Hilikka, UN Women / Luetaan yhdessä -verkosto
Ylikoski Inger, lastenohjaaja, Kristiinankaupunki

Karhunen, Paula (2013). Maahanmuuttajat taiteen tukijärjestelmässä. Taiteen edistämiskeskus. [http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/ Maahanmuuttajataiteilijat_taiteen_tukijarjestelmassa.pdf](http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/tutkimukset_ja_raportit/Maahanmuuttajataiteilijat_taiteen_tukijarjestelmassa.pdf)

Kielitoimiston sanakirja 2. osa (2012). Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Kulttuuripolitiikan strategia 2020 (2009). Opetusministeriön julkaisuja 2009:12.

Martin, Anna, Mäntylä Miia & Pakkanen, Merja (2013). Maahanmuuttajien kotouttaminen maaseudulle kolmen sektorin yhteistyönä. Lévon-instituutin tutkimuksia 136.

Mattila, Markku & Björklund, Krister (2013). Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta. Närpiön malli maahanmuuttajien kotoutumisessa. Aluekeskuksen tutkimuksia nro 5. Siirtolaisinstituutti, Turku.

Ramboll Management Consulting (2013). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. TEM raportteja 38/2013.

Saukkonen, Pasi (2013). Monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka Pohjois-Euroopassa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö. Cuporen verkkojulkaisuja 19/2013. <http://www.cupore.fi/documents/MonikulttuurisuusJaKulttuuripolitiikkaPohjoisEuroopassa4.pdf>

TEPA – Sanastokeskus TSK:n termipankki. <http://www.tsk.fi/tepa/netmot.exe?UI=figr&height=165>

Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiasta (2013). Sisäministeriö. http://www.intermin.fi/download/51686_Maahanmuuton_tulevaisuus_2020_LOW-res_FINNISH.pdf?cc14427282odd188

Liite 1. Sähköisen kyselyn kysymykset

1. Vastaaajan nimi

2. Edustamanne organisaatio

3. Järjestääkö organisaationne monikulttuurista kulttuuritoimintaa, jonka kohderyhmänä ovat ulkomaalaistaustaiset ja/tai kantaväestö?

- Kyllä
- Ei →

Onko teitä joskus pyydetty järjestämään monikulttuurista toimintaa?

- Kyllä
- Ei

4. Millaista monikulttuurista toimintaa järjestätte?

5. Mitä taiteen ja kulttuurin aloja on/on ollut edustettuina monikulttuurisessa kulttuuritoiminnassanne?

- kuvataide
- musiikki
- tanssi
- draama
- käden taidot
- muu, mikä

6. Ketkä ovat järjestämänne monikulttuurisen kulttuuritoiminnan piirissä?

- aikuiset
- nuoret
- lapset
- perheet
- muut, ketkä

7. Onko teillä yhteistyökumppaneita monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamisessa?

- Kyllä → Nimeä yhteistyökumppanit.
- Ei

8. Millaisia esteitä olette kohdanneet monikulttuurisen kulttuuritoiminnan toteuttamisessa?

9. Millaista yhteistyötä toivoisitte monikulttuurisen kulttuuritoiminnan järjestämisessä?

10. Miten kulttuuria voisi käyttää kotouttamistoimenpiteissä?

11. Oletteko valmis antamaan lisätietoa haastattelussa?

- Kyllä
- Ei

Liite 2. Monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajia koskevia kulttuuripoliittisia linjauksia

Lähde: Karhunen, Paula: Maahanmuuttajat taiteen tukijärjestelmässä. Taiteen edistämiskeskus

Dokumentti	Vuosi	Konkreettisia ehdotuksia
Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma	2014	<ul style="list-style-type: none"> • Opetusministeriö kehittää lasten ja nuorten taide- ja kulttuuri-palveluita ministeriön maahanmuuttopoliittisten linjausten mukaisesti. • Pyritään vahvistamaan maahanmuuttajien ja kantaväestön kaksisuuntaista vuorovaikutusta. • Osallisuutta ja myönteisten asenteiden kehittymistä edistetään kehittämishankkein ja hyvä käytäntöjä levittämällä.
Hallituksen taide- ja taiteilijapoliittinen ohjelma – TAO	2003	<ul style="list-style-type: none"> • Vähemmistökulttuuritarpeet otetaan aikaisempaa paremmin huomioon osana kulttuurin ja taiteen tukemisen yleisiä järjestelmiä sekä kulttuuri- ja taidelaitosten toimintaa. • Maahanmuuttajien kulttuurisista tarpeista huolehditaan maahanmuuton lisääntyä. • Kehitetään järjestelmiä etnisiin ryhmiin lukeutuvien ammattitaiteilijoiden ja heidän järjestöjensä toiminnan tukemiseksi.
Opetusministeriön maahanmuuttopoliittiset linjaukset	2003	<ul style="list-style-type: none"> • Vähemmistökulttuuritarpeet otetaan aikaisempaa paremmin huomioon osana kulttuurin ja taiteen tukemisen yleisiä järjestelmiä sekä kulttuuri- ja taidelaitosten toimintaa. • Maahanmuuttajien kulttuurisista tarpeista huolehditaan lisäämällä vähemmistökulttuurien tukemiseen tarkoitettuja määrärahoja vastaamaan lisääntyntä maahanmuuttoa. • Kehitetään järjestelmiä etnisiin vähemmistöihin lukeutuvien ammattitaiteilijoiden ja heidän järjestöjensä toiminnan tukemiseksi.
Reilu kulttuuri	2006	<ul style="list-style-type: none"> • Nimitetään kulttuuripolitiikan etiikka -työryhmä vuosille 2007–2010. • Käynnistetään kulttuuripolitiikan eettisen arvioinnin indikaattoreiden kehittämisprojekti vuosille 2007–2010. • Kansainvälisten kulttuuripolitiikan ja kulttuurisen diversiteetin eettisen arvioinnin indikaattorien Fair Culture -kehittämisprojekti vuosiksi 2008–2010. • Käynnistetään taiteen ja kulttuurin eri sektoreilla kunkin alan eettisten erityispiirteiden selvitystyö.
OPM taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelma 2006–2010	2006	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuuria kaikille palvelu • Vähemmistökoordinaattori • Määräraha hankkeisiin, jotka perustuvat pää- ja vähemmistökulttuurien yhteistyöhön tai parantavat vähemmistökulttuureja edustavien ja vammaisten taiteilijoiden työskentely- ja meritoitumismahdollisuuksia. • Nimetään taidetoimikuntiin myös kieli-, kulttuuri- ja vammaisvähemmistöihin kuuluvia edustajia
OPM strategia 2020	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään yhteiskunnan moninaistumisen vaikutukset opetusministeriön hallinnonalan toimintaan ja kehitetään toimintaa ja toimintatapoja vastaamaan tästä kehityksestä nouseviin haasteisiin.

Dokumentti	Vuosi	Konkreettisia ehdotuksia
Kulttuuripolitiikan strategia 2020	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Monikulttuurisuus otetaan huomioon kaikissa kulttuuripoliittisissa toimissa. • Monikulttuurisuuteen ja sen kulttuuripoliittisiin vaikutuksiin liittyvää tutkimusta lisätään. • Opetusministeriö arvioi kulttuurin maahanmuuttopoliittisen ohjelman tarpeen kulttuurin tulevaisuutta koskevan selonteon yhteydessä.
OKM maahanmuuttopoliittiset linjaukset	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään taiteen ja kulttuurin alueellista saavutettavuusneuvontaa • Seurataan taiteen keskustoimikunnan käyttöön monikulttuuristen taidehankkeiden tukemiseksi asetetun määrärahan tavoitteiden toteutumista. • Kehitetään toimenpiteitä vähemmistökulttuureita (ml. maahanmuuttajat) edustavien taiteilijoiden integroimiseksi Suomen taide-elämään (mm. apurahat). • Venäjän- ja Itä-Euroopan instituutille tehtäväksi selvittää venäjänkielisen vähemmistön kulttuuripalvelujen käyttöä. • Tuglas-seuralle tehtäväksi selvittää vironkielisen vähemmistön kulttuuripalvelujen käyttöä. • Laaditaan kartoitus siitä, miten muut maahanmuuttajaryhmät käyttävät kulttuuripalveluja.
Kulttuuri – tulevaisuuden voima; Toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Kansallinen kielistrategia • Lisätään monikulttuurisuuteen liittyvää tutkimusta ja täsmennetään käsitteitä ja terminologiaa. • Suosituksena on maahanmuuttajien positiivinen kohtelu ja kriteerien kehittäminen kulttuurisen moninaisuuden tunnistavan kulttuuripolitiikan välineiksi.
Osaava ja luova Suomi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Edistetään maahanmuuttajien kulttuuripalveluja, kulttuurista osallistumista ja integraatiota.
Valtioneuvoston selonteko kulttuurin tulevaisuudesta	2011	<ul style="list-style-type: none"> • Laaditaan kielellisiä oikeuksia tukeva ja kulttuurisia oikeuksia toimeenpaneva kansallinen kielistrategia, jossa vahvistetaan kansalliskielten (suomi ja ruotsi), alkuperäiskansan (saamelaiset) ja muiden perustuslaissa mainittujen ryhmien (romanit ja viittomakieliset) sekä muiden Suomen kieliryhmien tosiasiallista asemaa. • Laaditaan kulttuurin maahanmuuttopoliittinen ohjelma, jossa kehitetään kriteereitä kulttuurisen moninaisuuden tunnistavan kulttuuripolitiikan välineiksi sekä otetaan maahanmuuttajien edustamat kulttuuriset vaikutteet luonnollisena osana mukaan suomalaisen kulttuurin rakentumiseen ammatillisen luovan työn tukemisessa ja kulttuuriperinnön kertymisessä. • Lisätään monikulttuurisuuteen liittyvää tutkimusta ja täsmennetään käsitteitä ja terminologiaa

Monikulttuurinen kulttuuritoiminta Pohjanmaan maakunnassa
ISBN 978-951-592-137-6
ISSN 2342-1061
Pohjanmaan liiton julkaisuja n:o 1